

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 68

София, петък, 8 април

1932 г.

70. заседание

Срѣда, 6 април 1932 г.

(Открито отъ подпредседателя Н. Захариевъ въ 17 ч. и 20 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Отпуски, разрешени на народни представители . . .	1429	Законопроекти:	
Питане отъ народния представител Н. Пждаревъ къмъ министра на финанситѣ относно нѣкои постановления на приетитѣ измѣнения въ закона за акцизитѣ. (Развиване и отговоръ) . . .	1430	1) за данъчни облекчения. (Първо четене) . . .	1433
Предложение за одобрение на подписания въ София на 26 ноемврий 1931 г. договоръ за помирение, арбитражъ и сѣдебно уреждане между България и Норвегия. (Съобщение) . . .	1429	2) за закрила на земледѣлца-стопанинѣ. (Второ четене — докладване и разискване) . . .	1438
		3) за отпускане народна помощ на семейството на починалия бившъ народенъ представител и общественикъ Методи Храновъ. (Предложение на народния представител Н. Шоповъ). (Съобщение) . . .	1444
		Дневенъ редъ за следващото заседание . . .	1444

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Понеже има нужното число народни представители, обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитѣ г. г. народни представители: Апостоловъ Драгомиръ, Атанасовъ Русенъ, Бояджиевъ Асенъ, Бояджиевъ д-ръ Атанасъ, Василевъ Иванъ, Василевъ Ради, Велчевъ Иванъ, х. Галибовъ Хюсеинъ, Дековъ Петко, Деневъ Андрей, Димитровъ д-ръ Димитъръ, Димитровъ Захари, Димчевъ Василъ, Доброволски Стефанъ, Енчевъ Георги, Ивановъ Запрянь, Игнатовъ Тодоръ, Икономовъ Димитъръ, Илиевъ Илия, Калъповъ Георги, Каракашевъ Никола, Кемилевъ Никола, Кировъ Стаматъ, Кирчевъ Стефанъ, Кондаковъ Александъръ, Константиновъ Тома, Косевъ Костадинъ, Костовъ Георги, Куцаровъ Тодоръ, х. Лековъ х. Андрей, Лоловъ Господинъ, Лоловъ Сава, Лулчевъ Коста, Лунговъ Николай, Момчиловъ Стоянъ, Напетовъ Петко, Нейчевъ Адамъ, Николовъ Лазаръ, Орозовъ Александъръ, Пентиевъ Антонъ, Петковъ Борисъ, Петковъ Петко, Петровъ Никола, Пиронковъ Александъръ, Поповъ Никола, Радевъ Георги, Райковски Минко, Рангеловъ Раденко, Русинъ Костадинъ, Савовъ Николай, Савовъ Сава, Софиевъ Христо, Стайновъ Петко, Станевъ Митю, Стойковъ Апостолъ, Тодоровъ Димитъръ, Тошевъ Никола, Фенерковъ Петъръ, Франгя д-ръ Александъръ, Христовъ Димитъръ, Христовъ Трайко, Христовъ Христо, Циганчевъ Анастасъ, Чернооковъ Георги, Чорбаджиевъ Петко, Шонговъ Георги и Якимовъ Тодоръ)

Съобщавамъ на Събранието, че бюрото е разрешило стпукъ на следнитѣ народни представители:

На г. Вѣчко Кусевъ — 1 день;
 На г. Едю Шндерски — 1 день;
 На г. Адамъ Нейчевъ — 2 дена;
 На г. Сеферинъ Митковъ — 3 дни;
 На г. д-ръ Александъръ Франгя — 1 день;
 На г. Симеонъ Патевъ — 2 дена;
 На г. Стоянъ Поповъ — 2 дена;

На г. Анастасъ Циганчевъ — 4 дни;
 На г. Тома Константиновъ — 1 день;
 На г. Апостолъ Стойковъ — 1 день;
 На г. Стефанъ Кирчевъ — 2 дена и
 На г. Петко Стайновъ — 2 дена.

Народниятъ представител г. Стоянъ Момчиловъ моли да му се разреши 3 дни отпускъ. Ползувалъ се е досега съ 20 дни. Следва Събранието да му разреши. Които сѣ съгласни да се разреши на народния представител Стоянъ Момчиловъ 3 дни отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство. Събранието приема.

Народниятъ представител г. Григоръ Василевъ, който се е ползувалъ досега съ 20 дни отпускъ, моли да му се разреши 1 день отпускъ. Следва също Събранието да му разреши искания отпускъ. Които сѣ съгласни да се разреши на народния представител г. Григоръ Василевъ 1 день отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство. Събранието приема.

Народниятъ представител г. Никола Каракашевъ моли да му се разреши 2 дена отпускъ. Ползувалъ се е досега съ 21 день отпускъ. Следва Събранието да му разреши. Които сѣ съгласни да се разреши на народния представител Никола Каракашевъ 2 дена отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство. Събранието приема.

Съобщавамъ на Събранието, че отъ Министерството на външнитѣ работи и на изповѣданията е постѣпило предложение за одобрение на подписания въ София на 26 ноемврий 1931 г. договоръ за помирение, арбитражъ и сѣдебно уреждане между България и Норвегия. (Вж. прил. Т. I, № 55)

Ще се разладе на г. г. народнитѣ представители и постави на дневенъ редъ.

Пристѣпваме къмъ първа точка отъ дневния редъ

Министъръ С. Стефановъ: Готовъ съмъ да отговоря на питането на г. Никола Пждаревъ.

Председателствуващ Н. Захариев: Г. министърът на финансите е готов да отговори на питането на народния представител Никола Пждарев.

Имате думата, г. Пждарев, да развием питането си.

Н. Пждарев (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! На 28 януарий т. г. имах честта да отпраща към г. министра на финансите следното питане: (Чете) „При разглеждането на законопроекта за изменение закона за акцизът в Народното събрание, на второ и трето четене, по повод на едно мое запитване, и Вие, г. министри, и г. докладчикът, заявихте, че предвиденият в този законопроект размер на акциза се стана и за вината на лозари, които тѣ сж продали до влизането в сила на закона и сж внесли надлежния акциз; че разликата от недоплатения акциз ще се прихваща за новооплатения или пък ще се върне, ако го надвишава. Съ такова разбиране на народното представителство и на правителството се прие законът, като се счете за излишно да се изрично упоменава това, което е несъмнено и по текста, и по духа на закона.“

При обиколката си изъ Видинско, населението ми се оплака, че в министерството Ви законът се прилага така, че платеният акциз на тазгодишният вина, по размер на стария закон, е безвъзвратно платен и не подлежи разликата на връщане и прихващане.

Провърех и разбрах, че това прилагане на закона става въз основа на окръжното или по-скоро на наредбата № 36500 отъ 30 декември 1931 г. на Министерството на финансите.

И азъ питамъ г. министра на финансите: Счита ли за законно такова разпореждане и не счита ли, че се принажава съ това и престижът на правителството, и този на Камарата?

Г. г. народни представители! Както чухте, питането се отнася до единъ акт на г. министра, до една наредба, подписана отъ него, издадена отъ Министерството на финансите. Ясно е, че за да се отговори на такова едно питане, г. министърът не е ималъ нужда отъ особени проучвания, и мене ми е чудно, че на това питане се отговаря едва на седемдесетия ден отъ подаването му.

Г. г. народни представители! Сжщността на парламентарното управление е контролата, която народното представителство общо и отдѣлно всѣки народенъ представител упражнява върху дейността на правителството. За да бжде тази контрола ефикасна и действителна, нужно е всѣки народенъ представител да бжде добре осведоменъ върху фактическата страна, върху фактитъ на управлението. И естествено е, че най-добре и най-ясно ще бжде освѣтленъ отъ самия министър, отъ самото правителство. Това е смисълът на правото, което има народниятъ представител да отправя питания къмъ единъ министър или къмъ правителството общо и да чака бързъ отговоръ, за да се осведоми по въпроситъ, които го интересуватъ. И азъ смѣтамъ, че единъ министър, едно правителство, което би желало искрено да закрепи парламентарния редъ въ страната и да издигне престижа на Парламента, да го обрне наистина въ единъ институтъ на ефикасна контрола на управлението, ще има грижата бързо да дава освѣтления на народнитъ представители по фактитъ, които тѣ желаят да бждатъ изяснени. Не бива да вървимъ изъ пътя, по който сега се е тръгнало — по който отдавна се е тръгнало — и които зле излага престижа на Парламента. Не бива да даваме основание да се смѣта, че по другъ начинъ по-добре ще се управлява тази държава.

Тази бележка имахъ да направя. Сега ще се спра на самото питане.

Г. г. народни представители! На 2 януарий т. г. въ „Държавенъ вестникъ“ се публикува приетият отъ Народното събрание законъ за изменение и допълнение на закона за акцизът и патентовия сборъ върху питиетата и закона за облагане материалитъ, отъ които се вари ракия. Не много отдавна се дебатират този законъ, за да е прѣсно въ метъта на всѣки онова, което Народното събрание считаше, че влага въ постановлението на закона. Съ § 1 на този законъ се намалява акцизът върху виното на 30 ст.; а съ § 2 — акцизът върху ракията. И тогава, когато се разискваше законът на второ четене, членъ по членъ, азъ намѣрихъ за нужно да привлѣкамъ вниманието на правителството, че законът иде малко късно — това бѣше къмъ края на м. декември 1931 г. — че много отъ лозаритъ, поради особеното време, което преживяваме и особената нужда, въ която сж поставени, сж били принудени, макаръ да очакваха, че ще има намаление на акциза, да продадатъ своитъ вина и да платятъ високия, споредъ стария законъ, акцизъ — 75 ст. на литъръ. Азъ тогава обрняхъ вниманието на Правителството съ следнитъ думи: (Чете) „Ще обрне вниманието на г. министра

върху следното обстоятелство. Това намаление на акциза дохожда малко късно. Мнозина производители-лозари, макаръ и да знаеха и да очакваха намалението на акциза, сж били принудени да извършатъ продажби на свои материали а да внесатъ въ хазната по 75 ст. за литъръ вино акцизъ. Азъ моля въ законопроекта да се предвиди постановление, че платеният въ по-голямъ размеръ акцизъ се прихваща на производителя за общото количество материали, които има, а ако е надплатилъ, да му се върне. Това постановление е справедливо, защото самиятъ смисълъ на законопроекта е да се облекчатъ производителитъ.“

На тази бележка г. министърът на финансите отговаря: (Чете) „Тази е мисълта на законопроекта, само че ще трѣбва редакционно да се поправи, за да бжде ясно това, което той казва.“

Цитирамъ стенографскитъ дневници за заседанието отъ 16 декември 1932 г., стр. 442.

Г. докладчикът на законопроекта следъ това казва, че сж наредба, че се поясни това постановление на закона. Като възприема, че законътъ предвижда наистина платения по стария законъ акцизъ да се заплате, като се прихваща само новиятъ размеръ на акциза, а ако изплатеното по стария размеръ надвишава, да се върне или да се прихваща срещу новия акцизъ, който данѣкоплатецътъ би ималъ да плаща, докладчикътъ казва: (Чете) „Сж наредбата, че се поясни“. Азъ още тогава възразихъ, че ако остане тази работа да се пояснява сж наредба, това нѣма да бжде едно правилно процедурно, но г. министърът на финансите ми заяви: (Чете) „Въ законопроекта се говори навсѣкжде: реколта 1931 г., реколта 1931 г., реколта 1931 г.; но това ще се поясни отъ наредбата.“

Когато законътъ минаваше на трето четене, азъ пакъ привлѣкохъ вниманието и на г. докладчика, и на г. министра върху постановлението на закона. И тогава азъ съмъ казалъ — цитирамъ стенографскитъ дневници за 27 заседание отъ 22 декември 1931 г., стр. 448 — (Чете) „Азъ повдигнахъ онзи денъ въпросъ — който се призна за важенъ както отъ г. министра, така и отъ г. докладчика — за платения отъ лозаритъ-производители на вино акцизъ по досегашнитъ размери — 75 ст.“ Министърът на финансите г. Стефановъ заявява: (Чете) „Решихме този въпросъ“. А азъ подчертавамъ, че по него нѣма нищо прокарано въ законопроекта и поискахъ, г. докладчикътъ да даде пояснения. Г. министъръ Стефановъ заяви, че е право, че поясненията сж нуждни. И тогава г. докладчикътъ — пакъ цитирамъ отъ дневниците — каза: (Чете) Г. г. народни представители! Въ комисията този въпросъ се обсъжда и се възприе следващото гледище: акцизътъ, който е предвиденъ въ § 1 и § 2 се отнася за реколтата 1930/1931 г. Ако нѣкои сж платили повече акцизъ, той ще имъ се прихваща за останалитъ количества. Но досега никой не е платилъ акциза си напълно. Ако сж го изплатили напълно, тогава ще имъ се върне разликата. Едва ли, обаче, ще има такива случаи. Повечето случаи ще бждатъ за прихващане“. Обаждатъ се народнитъ представители: „Ясно е“. Азъ пакъ подчертавамъ, че това трѣбва да бжде ясно, за да нѣма недоразумения.

Така се прие законътъ, г. г. народни представители, и азъ смѣтамъ, убеденъ съмъ, че това е разбирането на г. министра — че на всѣки производители-лозари за произведенитъ отъ тѣхъ вина и ракии, макаръ да сж извършени продажбитъ преди 2 януарий 1932 г., преди публикуването на закона и влизането му въ сила, ще имъ се прихваща акцизътъ по новия размеръ.

Но, за моя изненада, азъ констатирахъ, че видинскитъ лозари сж били заставени да плащатъ наново акцизъ, като платеният въ по-голямъ размеръ се счита за безвъзвратно платенъ и не подлежи нито на прихващане за новитъ материали, които продаватъ, нито на връщане. И разбрахъ, че това е по наредбата, която е издадена отъ Министерството на финансите. Въ притурката на бр. 227 отъ „Държавенъ вестникъ“ отъ 2 януарий 1932 г., въ която е публикуванъ законътъ, приетъ на трето четене на 22 декември 1931 г., е публикувана и наредбата на министерството въ форма на окръжно № 36500 до окръжнитъ и околийскитъ данѣчни началници и т. н., наредба, която носи подписа на министра на финансите г. Стефановъ, на главния секретаръ г. Недѣлевъ и на началника на отдѣлението г. инж. Николовъ. Въ тази наредба, на стр. 3 отъ притурката на бр. 227 отъ „Държавенъ вестникъ“, изрично е казано: (Чете) „Въ свръзка съ това изчисление на акциза върху вината, реколта 1931 г., ще се повдигне въпросътъ, следва ли да се прихваща или връща разликата въ акциза на вината отъ тая реколта, които сж вдигнати или продадени отъ складовѣта на производителя или отъ тия на прекупчика преди обнародването на въпросния законъ за изменение и допъл-

нение на закона за акцизът и пр. и закона за облагане материалът, от който се вари ракия, от 2 януарий 1932 г., според който казаният акциз се намалява чувствително“.

Виждате, сжияният въпрос, който се постави въ Народното събрание при приемането на закона, се постави и от финансовата администрация при издаването на наредбата. Видяхте какъ отговори Народното събрание, ето какъ отговаря наредбата на министерството: (Чете) „Отговорът на този въпрос е следният: акцизът върху вината е консомативен данък и по самото същество той винаги се понася от консоматора. Производителът на вината, при определяне продажната им цена, не може да не държи сметка и за данъците, които тежат върху тях и да не ги включи въ сжщата цена.

„По силата на това, естествено е, че акцизът на вината, изплатенъ преди закона от 2 януарий 1932 г., е включенъ въ продажната цена и по този начинъ е събранъ отъ търговците на едро или отъ консоматоритъ по размъритъ 75 ст. на литъръ (по стария законъ), по каквито размъри сж внесени и въ съкровището“. Виждате, едно разбиране на финансовата администрация тъкмо противоположно на онова, което Народното събрание имаше, когато приемаше закона.

Г. г. народни представители! Върно е, че тази наредба носи подписа на г. министра, но азъ не допускамъ г. министърътъ да е съ тѣзи разбирания, които сж прокарани въ нея. Ако бѣхъ увѣренъ, че това сж негови разбирания, азъ нѣмахъ да направя питане, а щѣхъ да направя запитване, защото наистина се засѣга единъ въпросъ отъ управлението на страната. Но азъ предпочитамъ да считамъ, че г. министърътъ е ималъ пълно доверие въ своитъ началници и е подписалъ тая наредба, като е сѣмталъ, че началниците следятъ всичко онова, което става при приемането на единъ законъ и че при издаването на наредбитъ ще се съобразяватъ съ постановленията на закона и съ смисъла, който Народното събрание влага въ този законъ.

Ето защо азъ сѣмтамъ, че тази наредба не е наредба на г. министра, а е наредба на службата, и че при издаването ѝ не сж взети въ съображение разбиранията на г. министра, които бѣха изказани при дебатитъ по закона.

Г. г. народни представители! Азъ нѣма да се спирамъ на правотата на тая теза, която финансовата служба поддържа. Ние живѣемъ при особени времена, когато лозаритъ не сж господари да определятъ цената на виното, което продаватъ. Тѣ сж поставени въ положение да даватъ виното пощо-защо и да не държатъ сметка колко имъ коштува. Има случаи, когато виното се е продавало по 3 л. литърътъ, тогава когато се е плащало 75 ст. акцизъ на литъръ. 75 стотинки акцизъ на литъръ — това значи единъ лозаръ да плати само на държавата, като данъкъ, 25% отъ brutото, което получава.

Безспорно, това не може да бѣде желанието на финансовата администрация, това не може да бѣде желанието и на Народното събрание. Не е права мисълта, че този акцизъ е понесенъ отъ консоматоритъ; той е понесенъ само отъ лозаритъ, поради голѣмото количество вино, което се предлага за продажъ, вследствие липсата на купувачи, вследствие липсата на търсене. И понеже законътъ искаше да облекчи всички лозари и особено тѣзи, които поради осѣдница и голѣма нужда сж принудени да продаватъ своето вино безъ време, азъ сѣмтамъ, че г. министърътъ е съзналъ, какво наредбата на неговото министерство е несъобразна съ закона.

Но, г. г. народни представители, данъкоплатцитъ, гражданството, днесъ, благодарение на бързото издаване дневницитъ на Народното събрание, следятъ дѣлото на Народното събрание, знаятъ всичко, което се дебатира по законитъ, знаятъ смисъла, който се влага въ тѣхъ. И сега, когато има такъва противоречие между самия законъ и наредбата по приложението на закона, вие ще разберете, че се намалява престижътъ и на закона, и на управлението, и на самото Народно събрание. А ние, г. г. народни представители, трѣбва да пазимъ този престижъ, ако искаме наистина да закрепимъ правото въ нашата държава.

Затова азъ отправихъ питане къмъ г. министра и съжалявамъ, че толкова късно ми се отговаря. Но азъ съмъ увѣденъ, че той ще даде отговоръ, който да задоволи не менъ, но правното чувство на българския гражданинъ, и ще запази престижа на Парламента и на финансовата администрация.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Върно е, че малко късно отговарямъ на питането на г. Пѣдарева. Азъ дѣла да се извиня, че това не съмъ сторилъ досега по простата причина, че не съмъ ималъ възможностъ да отдѣля 5 минути време, за да направя провѣрка, какво е говорено при дебатиранието на закона. Върно е, че при приемането на закона на второ четене г. Пѣдаревъ направи запитване, какъ се разбира облагането — понеже законътъ говорѣше за реколтата 1931 г. Моятъ отговоръ бѣше ясенъ и въ съгласие съ това, което каза г. Пѣдаревъ.

При изработването на окръжното, обаче, не сж се съобразили съ отговора, който азъ дадохъ при дебатитъ, които станаха, и сж направили едно опущение, като не сж казали, че, ако има продажби, направени преди влизането на закона въ сила — понеже законътъ се касае и за новата реколта вино — на производителитъ, които сж платили данъка за тия продажби, ще трѣбва да се прихване разликата въ акциза, ако има такава, за бѣдещитъ продажби.

Ето защо азъ декларирамъ — давамъ отговоръ на г. Пѣдаревъ — че така съмъ разбиралъ закона, въ този смисълъ съмъ отговорилъ на неговото питане при дебатитъ по закона, и въ този смисълъ тая седмица е издадено окръжно: да се върнатъ сумитъ, платени въ повече, преди да влѣзе законътъ въ сила. Случаитъ сж много малко, и то само въ Пазарджишко и Видинско, където вината сж продавани много рано, а въ районитъ, гдето по-късно излизатъ вината, защото се приготвяватъ по другъ начинъ, такива случаи нѣма. Съ поправката, която се прави на окръжното, тая погрѣшка се изправя.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Пѣдаревъ, за да каже доволенъ ли е отъ отговора на г. министра.

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Доволенъ съмъ отъ отговора на г. министра. Само че ако бѣше отговорено по-рано, порано щѣше да се поправи грѣшката и населението щѣше да бѣде спокойно.

Министъръ С. Стефановъ: Казахъ Ви, че лично нѣмахъ време да направя справка.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Пристѣпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за данѣчни облекчения.

А. Ляпчевъ (д. сг): Моля, искамъ думата.

А. Буковъ (з): И азъ искамъ думата преди дневния редъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Андрей Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Преди да пристѣпимъ къмъ дебатиранието на този много малъкъ, но съ голѣмо съдържание законопроектъ, г. министърътъ на финанситъ не сѣмта ли за потрѣбно да ни даде нѣкои освѣтления до сежне размъритъ на ония данѣци, които ще бѣдатъ засегнати отъ предложението законопроекта за данѣчни облекчения?

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Асенъ Буковъ.

А. Буковъ (з): Г. председателю! Редица заседания очаквахме да се пристѣпи къмъ второто четене на законопроекта за закрила на земеделѣца-стопанинъ. Предъ видъ на това, че всѣки день се продаватъ имоти на земеделѣскитъ стопани, предлагамъ да се пререди точка първа отъ дневния редъ и да пристѣпимъ къмъ разглеждането на точка втора отъ дневния редъ — второ четене на законопроекта за закрила на земеделѣца-стопанинъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Не мога да се съглася съ предложението на народния представителъ г. Асенъ Буковъ, защото отсъствува перспективниятъ министъръ въ този моментъ. Г. г. министритъ иматъ съветъ, затова ще пристѣпимъ къмъ първа точка отъ дневния редъ, т. е. къмъ първо четене на законопроекта за данѣчни облекчения.

Въ отговоръ на запитването на уважаемия народенъ представителъ г. Ляпчевъ, имамъ да кажа следното. Г. г. народни представители! И този законопроектъ за данъчни облекчения, който се внася отъ прегитството, е една отъ така нареченитѣ кръпки, единъ отъ редицата законопроекти, които се наложила да се прекаратъ, за да се коригиратъ известни работи, било съобразно промѣнитѣ се условия, било поради констатирането на известни несъобразности въ сегашнитѣ законоположения.

Известно ви е, че се приготвява законопроектъ за прѣжитѣ данъци. Този законопроектъ не може да бѣде така бързо изработенъ и така бързо внесенъ, макаръ да е въ връзка съ бюджетопроекта на държавата, който предстои да се разглежда. Известни положения, които се прокарватъ въ новия законопроектъ за прѣжитѣ данъци, налагатъ да стане известно пречистване, за да може да се облекчи данъчната администрация, било като се намали размѣрътъ на тѣхното много неуплатени и нередовни данъци още отъ 1877 г., било като се тури единъ порядъкъ на данъцитѣ, за да знае държавата какво може да събере въ сѣщностъ отъ това, което се нарича недобори, които възлизатъ на повече отъ 2.200.000.000 л.

Съ настоящия законопроектъ за данъчни облекчения се прокарватъ три главни положения. Първото е, че се прави значителна отстъпка при плащането на старитѣ данъци — и колкото данъцитѣ сѣж по-стари, толкова облекченията сѣж по-големи — като се дава спокъ 25 юний а за земеделскитѣ стопани, които дължатъ до 2.000 л. — 25 октомврий, тѣй като земеделскитѣ стопани до 25 юний не могатъ да получатъ срѣдства, за да платятъ данъцитѣ си и да се ползватъ отъ облекченията, които сѣж предвидени въ законопроекта. Целта е да стане едно разчистване на слѣтитѣ данъци до 1924/1925 г. Известно ви е, че бившиятъ министъръ на финанситѣ г. Петъръ Тодоровъ създаде законъ, споредъ който всички данъци до 1924/1925 г. се слѣха — така нареченитѣ слѣти данъци. Ние искаме да направимъ едно прочистване и затуй предвиждаме 40% намаление на данъцитѣ за времето отъ 1877 до 1924/1925 г. включително, ако бѣдатъ доброволно платени въ пари до 25 юний 1932 г.

Прави се 15% намаление на данъцитѣ за времето отъ 1925/1926 до 1928/1929 финансова година, ако и тѣ бѣдатъ платени доброволно въ пари до 25 юний 1932 г. Тѣ сѣж пакъ слѣти данъци, защото въ последнитѣ години е въведена тази система: данъцитѣ, следъ като станатъ изискуеми, ако не се изплатятъ въ продължение на една година, събиратъ сѣ и се наричатъ слѣти данъци. И поради това едва ли може да се направи проверка за категориите на данъка, особено за данъцитѣ отъ преди 1924/1925 г.

Прави се 10% намаление на данъцитѣ отъ 1929/1930 и 1930/1931 финансови години, ако сѣщо бѣдатъ доброволно платени въ пари до 25 юний 1932 г. и тѣ само за данъкоплатци сѣж годишенъ данъкъ до 5.000 л.

Второ едно положение, което се прокарва въ този законопроектъ, е това, че се прави пълно опрощаване на данъцитѣ за времето отъ 1877 г. до годината на първото сливане на данъцитѣ, направено отъ бившия министъръ на финанситѣ г. Петъръ Тодоровъ — до 1924/1925 финансова година — които сѣж подъ 500 л., а така сѣщо на данъцитѣ за времето отъ 1925/1926 до 1928/1929 финансова година, пакъ слѣти данъци, които сѣж подъ 300 л. Това опрощаване на тѣхните данъци се прави, защото отъ проучванията въ последно време се видѣ, че данъцитѣ за този периодъ отъ време, които сѣж до 500 л., или до 300 л., сѣж почти несъбираеми, произхождатъ отъ стопанства, които сѣж раздробени вече, чиито стопани сѣж умрѣли и т. н., и поради формата, въ която съществуватъ — слѣти данъци — не може да се направи разграничение на данъцитѣ, не може да се извади единъ данъкъ, напр. данъкъ сгради, който нѣма причини да не бѣде плащанъ. Понеже данъцитѣ сѣж слѣти, такава справка не може да се направи — тя е една много мѣчна работа — и затова трѣбва да стане едно прочистване.

И трето едно положение, г-да, е това, че се правятъ известни отстъпки на тѣзи данъкоплатци, които ще предплатятъ въ пари до 25 юний 1932 г. всичкитѣ си прѣжитѣ данъци, заедно съ врѣхнинитѣ, чиито срокове за доброволно изплащане следватъ и подиръ тази дата 25 юний 1932 г., а именно: за 4-месечieto до 25 октомврий т. г. — 10% намаление и за 4-месечieto до 25 февруарий 1933 г. — 15% намаление.

Има още две други положения, но тѣ не сѣж толкова съществени. Съществени сѣж положенията, за които ви говорихъ досега, съ които се правятъ известни отстъпки за тѣхните слѣти данъци.

Това се налага да стане, г. г. народни представители, защото финансовата администрация е претрупана съ хиляди декларации, които не могатъ да се турятъ въ редъ, които даже не позволяватъ да стане редовно облагането на данъкоплатцитѣ, които могатъ да си платятъ навреме. Напр., въ София имаше подадени 36 хиляди декларации и трѣбваше да се назначава допълнителенъ персоналъ за тѣхната сортировка, съ огледъ платежоспособността на данъкоплатцитѣ, за да се извадятъ налице ония декларации, отъ чиито податели би могло да се събере нѣщо. Така можахме да съберемъ отъ София една сума двойно по-голяма отъ тази, която е събирана въ миналото, и по този начинъ да туримъ малко редъ въ тази работа.

Законопроектътъ предвижда съвършено другъ начинъ на счетоводство, другъ начинъ на водене партидитѣ на данъкоплатцитѣ. Възможно е да се премине къмъ карнетитѣ или къмъ другъ начинъ, за да може да се въведе тѣй необходимиятъ порядъкъ въ облагането, въ данъчната администрация и да стане едно пълно прочистване на напластената досега архива, която по другъ начинъ не може да бѣде прочиствена, освенъ съ положения такива, които предвижда настоящиятъ законопроектъ.

Азъ не съмъ въ състояние да отговоря на г. Ляпчевъ, при тѣзи проценти на намаления по този законопроектъ, въ какъвъ размѣръ се прави опрощаване на данъци, защото едно такова изчисление предполага статистика, предполага категоризиране на данъцитѣ, които се опрощаватъ или намаляватъ по единъ или другъ начинъ. Това нѣщо абсолютно не може да стане. Въ всѣки случай отъ проучванията, които азъ съмъ започналъ още отъ първия денъ на поемаме управлението на министерството, на така нареченитѣ слѣти данъци, се вижда, че половината отъ тѣхъ, и то главно тѣзи данъци, които се визиратъ отъ законопроекта — и по-специално тѣзи, които сѣж съ помалки размѣри — въпрѣки всичкитѣ строгости, не се събиратъ. Това не значи, че като нѣма събиране по тѣзи данъци, ние трѣбва да ги опростимъ; но внасяме този законопроектъ, за да стане едно прочистване. И азъ сѣбтамъ, че съ този законопроектъ, ако не 1/3, то най-малко 1/4 отъ партидитѣ ще се прочистятъ и ще можемъ да туримъ горедолу единъ порядъкъ, ще можемъ да категоризираме, ако не партидитѣ, поне размѣритѣ на данъцитѣ, които биха могли да бѣдатъ изискуеми. Като стане прочистването по този законопроектъ, тогава ще видимъ по какъвъ начинъ и съ какви мѣрки ще трѣбва да туримъ въ редъ останалото, ще видимъ доколко и въ какъвъ размѣръ то е събираемо.

Това сѣж нѣколкото думи, които имахъ да кажа въ отговоръ на питането, което ми отправи г. Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. ср): Следъ прочитането на законопроекта ще искамъ думата.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Г. председателю! Искамъ думата, преди да се прочете законопроектътъ. — Азъ поддържамъ предложението на г. Букова, . . .

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Г. министърътъ отговори.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): . . . че трѣбва да се пререди дневниятъ редъ. Г. председателю! Ние толкова дни се занимаваме въ Камарата съ тѣхните закони и, докато ги внесемъ въ Камарата и ги разгледаме, господата си правятъ смѣтката и си взематъ мѣрките, за да се оградятъ отъ законитѣ, които се прокарватъ. Земеделецътъ се изнудва по единъ безсѣвѣстенъ начинъ, за да се събиратъ вземанията отъ него, и утре, когато излѣземъ съ закона, нѣма вече какви цели да се постигатъ.

И второ нѣщо: днесъ вече сме въ нова финансова година. Ние сме депозирали едно законодателно предложение за измѣнение чл. 188 отъ закона за народното здраве.

Г. председателю! Г. г. народни представители! Когато приказваме за бедно-болни, трѣбва да знаемъ, че нашиятъ народъ всѣки денъ дава жертви само заради туй, защото нѣма елементарна медицинска помощъ безплатно за него, който най-много има нужда отъ такава.

Министъръ С. Стефановъ: Не му е мѣстото сега да се говори по това.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): И понеже законопроектътъ е пратенъ за мнение на г. министра на финанситѣ, използвамъ случая, поради присѣствението на г. финансовия министъръ, да помоля бюрото да направи потребното законопроектътъ по-скоро да бѣде поставенъ на дневенъ редъ, за да можемъ да го разгледаме и прокараме.

Министър С. Стефанов: Г. г. народни представители! Във този момент има много по-важни въпроси да се решават. Министерският съвет е в заседание, и въ отсъствието на съответния министър по никакъв начин не мога да се съглася с пререждането. По принцип нямам нищо против, но министърът го нѣма.

Председателстващ Н. Захариев: Пристъпваме към първа точка от дневния ред — първо четене законопроекта за данъчни облекчения.

Моля г. секретаря да го прочете.

Зам.-секретарь Н. Йотов (з): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитѣ към него — вж. прил. Т. I, № 49)

Председателстващ Н. Захариев: Има думата на родния представител г. Сѣби Димитровъ.

Министър С. Стефанов: Г. г. народни представители! Две думи трѣбва да кажа, за да ви обясня една печатна погрѣшка въ законопроекта, за да не стават излишни разисквания. Тая грѣшка я забелязахъ преди малко и се обяснихъ по нея.

Въ последната алинея на чл. 1 срокътъ 25 юний се продължава до 25 октомврий само за земеделскитѣ стопани, понеже тѣ не могат да имат сръдства до 25 юний. Цифрата 2.000 се отнася само до пунктъ 3 на чл. 1.

Председателстващ Н. Захариев: Имате думата, г. Димитровъ.

С. Димитровъ (раб): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Презъ 8-месечното управление на Народния блокъ се внесоха маса законопроекта, съ които се целѣше да се подпомогнатъ широкитѣ градски и селски маси и да се спасятъ отъ разорение или отъ пролетаризиране дребнитѣ слоеве въ селото и въ града. Както законопроектътѣ на г. министра на земеделѣнето, така и законопроектътѣ на г. министъръ Върбеновъ, и редицата други закони, които се прокараха досега, абсолютно нищо не допринесоха както за селото, така и за града.

Единъ отъ мотивитѣ на законопроекта е: (Чете) „Опредѣлениетъ срокъ по закона за опрощаване на глобитѣ отъ 12 ноемврий 1931 г. не бѣ достатъченъ, за да се даде възможност на данѣкоплатитѣ да издѣлжатъ закъснѣлитѣ си данѣци безъ глоба“ . . . и т. н. Отъ мотивитѣ се вижда, г. г. народни представители, че действително г. министърътъ на финанситѣ живѣе съ иллюзията, че селянитѣ и работницитѣ ще могатъ, макаръ и поставени въ непоносимо тежко положение, да си изплатятъ закъснѣлитѣ данѣци и глоби.

Съ чл. 1 се засѣгатъ данѣкоплатци, които не сѣм си издѣлжили данѣцитѣ отъ 1877 г. до днесъ — на тѣхъ се прави опрощение на данѣцитѣ 40%. Ясно е, г. г. народни представители, че ако тия данѣци не сѣм могли да бѣдатъ изплатени отъ 1877 г. до 1932 г., когато капитализмътъ бѣше въ своето развитие, когато не бѣ докаралъ работницитѣ и селянитѣ въ днешното тежко положение, сега, когато кризата, както въ цѣлия капиталистически свѣтъ, така и у насъ, все повече и повече се задѣлбочава, тия данѣци още по-малко могатъ да бѣдатъ изплатени. Ние виждаме, че капитализмътъ търси различни пѣтища, за да облекчи положението на работника и селянина — балкански конференции, конференции въ Парижъ, въ Женева и т. н. Правятъ се разни планове, прокараватъ се различни законопроекта и т. н. Въобщо капитализмътъ се стреми да скрои единъ такъвъ планъ, че да бѣдатъ обединени всички капиталистически страни въ борбата имъ, както противъ цѣлокупното работническо движение, така сѣщо и противъ Съветския съюзъ.

Но, г. г. народни представители, вие виждате, че съ този законопроектъ не се прави абсолютно никакво опрощаване на данѣцитѣ. Законопроектътъ разпредѣля данѣцитѣ, на които ще се прави намаление, на три категории и споредъ това се опредѣля процентътъ на намалението — 40%, 15% и 10%. Ние знаемъ, че масата отъ данѣкоплатитѣ не сѣм си платили данѣцитѣ отъ 1926 г. до 1932 г., защото кризата не имъ е давала възможност да сторятъ това. И понеже данѣкоплатитѣ не могатъ да внесатъ тежкитѣ си данѣци въ опредѣления срокъ, сега тѣ имъ се намаляватъ. Най-голъма роля ще изиграе чл. 3 отъ тоя законопроектъ. Въ чл. 3 се казва: (Чете) „Ако до 1 май, респ. 1 септемврий т. г., не бѣде платена доброзолно поне половината отъ закъснѣлитѣ данѣци, тази половина става принудително събираема“ . . . Г. г. народни представители! Г. министърътъ на финанситѣ каза, че най-съществено въ законопроекта е намаляването на данѣцитѣ. Обаче той не каза нищо за тоя чл. 3 отъ законопроекта, по силата на който ще почне отново продаване чергитѣ на селянина въ селото и на работника

въ града; че ще почнатъ екзекуцитѣ, че ще почне масовото разпродаване на имотитѣ на работницитѣ и селянитѣ, за да може да се поддържа тая буржоазна машина, която е станала чужда на широкитѣ градски и селски маси. Когато ние и всички, професори и други, говорятъ тукъ за тежкото положение на селото и на работника, всички се изказватъ и признаватъ, че това положение е непоносимо, отъ друга страна виждаме едно бѣсно настѣпление на финансовия капиталъ въ селото и въ града, ежедневно влошаване положението на работника и на селянина чрезъ картелиране на фабрикантитѣ, чрезъ вземане на безценица продуктитѣ на селянина, чрезъ продължение работния денъ на работника, чрезъ намаление надницитѣ, чрезъ провеждане полицейски правилници въ предприятията — и при най-малко проявяване на работника или на селянина да защити своитѣ интереси, той бива пребиванъ или безследно изчезва. Всичко това характеризира днешното положение — действително, капиталистическиятъ свѣтъ се намира въ единъ задъненъ сокакъ. Ето защо ние мислимъ, че на всички тия закъснѣли данѣци трѣбва да се тегли чертата и да се въведе прогресивно-подоходниятъ данѣкъ.

Г. г. народни представители! Ние нито виднажъ не сме видѣли да се внесе тукъ, въ Народното събрание, законопроектъ, съ който да се иска да се отнеме частъ отъ печалбитѣ на банкеритѣ, на спекулантитѣ, за да може действително да се помогне на израждащото се работничество и селячество. Това не става, затова защото всички народни представители тукъ, съ изключение на работническата парламентарна група, сте орѣдия и агенти на финансовия капиталъ, . . .

Н. Стамболиевъ (з): Защо „съ изключение“? Общо можешъ да кажешъ, не съ изключение.

С. Димитровъ (раб): . . . и целите да закърпите и безъ това прогнилата капиталистическа система; да продължите господството на капиталиститѣ, обиритѣ, убийствата и безследнитѣ изчезвания на работници и селяни. Вие това нѣма да направите. Вие ще го направите само тогава, когато работницитѣ и селянитѣ въ единна борба, подъ хегемонията на своята класова партия, ще притиснатъ до стената цѣлокупната буржоазия и тогава тя ще направи отстъпки. Обаче работническата класа нѣма да се задоволи съ това — тя ще продължи своята борба за завземане на политическата властъ. (Рѣжкоплѣскания отъ работницитѣ)

Председателстващ Н. Захариев: Има думата народния представител г. Андрей Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Обясненията, които даде г. министърътъ на финанситѣ на моя въпросъ, облекчиха задачата на всѣки, който ще говори по законопроекта, защото тѣ приповториха малко съдържанието на законопроекта. Обаче, на въпроса, какъ ще се отрази тоя законопроектъ върху размѣра на данѣцитѣ, не можа да се отговори, понеже е бѣло мѣчно, статистически данни нѣмало и т. н. Азъ предполагамъ, че не е тѣй трудно да се отговори на този въпросъ. Надѣвамъ се, че, следъ като законопроектътъ бѣде препратенъ въ комисията, тамъ ще могатъ да се дадатъ и тѣзи данни, защото тѣ сѣм много нуждни, и не е тѣй трудно тѣ да се намѣрятъ. Сега върху самия законопроектъ.

Министър С. Стефановъ: Г. Ляпчевъ! Вие искате цифри за размѣра на несѣбранитѣ данѣци, или за разликитѣ, които биха произлѣзли следъ опрощаването на частъ отъ тѣхъ?

А. Ляпчевъ (д. сг): Цифритѣ на несѣбранитѣ данѣци.

Министър С. Стефановъ: На това е много просто да Ви се отговори. Азъ разбирамъ, че Вие искате да Ви се отговори, въ какво се изразява разликата, споредъ законопроекта. Затова казахъ, че е невъзможно да се отговори, а цифри за несѣбранитѣ данѣци е лесно да се дадатъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Щомъ сѣм дадени по категории и щомъ процентитѣ сѣм дадени, разбира се, може да се прави едно предположение, като въ какъвъ размѣръ ще се засегнатъ тия данѣци. Естествено е, че на първо мѣсто мене ме интересуваха цифритѣ на недоборитѣ, тѣй както сѣм разпредѣлени по категории, какво представляватъ отъ себе си.

Министър С. Стефановъ: Надъ 2 милиарда лева.

А. Ляпчевъ (д. сг): До 2 милиарда всички, обаче не по категории.

Сега по съдържанието на самия законопроект.

Опрошават се недобори по три категории данъци. Дава се една премия на ония, които ще внесат предварително данъка си за предстоящата година. Тъзи два въпроса рѣзко се различават единъ отъ другъ. Ако първото облекчение, за миналото, все още би могло да се приеме — безъ да навлизамъ въ подробности въ него — то, що се отнася до второто, мене ми се струва, че е една грѣшка. То ще бъде грѣшка, особено, ако се засегнатъ други бюджетни упражнения. Въ случая въроятнѣма да се засегнатъ други бюджетни упражнения, но дори така, както е, това е погрѣшно, защото тѣзи процентни намаления, които се даватъ като премия, облекчаватъ положението на онязи, които иматъ възможностъ да платятъ, въ размѣръ много по-голямъ, отколкото държавното съкровище би могло да добие нѣкаква печалба. Това е очевидно.

Въ свръзка съ този законопроектъ, азъ обръщамъ вниманието на г. министъра на финанситѣ върху единъ другъ въпросъ. Тѣзи облекчения, които се правятъ по този законопроектъ, какъ ще се отнасятъ спрямо облекченията, които ние правимъ по закона за храноизноса, дего, за да се подпомогне на земеделското производство, поради нискитѣ цени, се допуща изплащането на стари данъци, недобори, на и на нови данъци, да става съ бонове? Явява се въпросъ: следъ приемането на такъвъ единъ законопроектъ, какъвъ смисълъ ще има да се продължава системата на плащане хранитѣ чрезъ бонове, когато тѣзи бонове иматъ само едно предназначение — да могатъ да послужатъ за изплащане на данъци? Открива се единъ много голѣмъ въпросъ, по който, сигурно, Министерството на финанситѣ трѣбва да е мислило — не допускамъ, че не е мислило — и, ако е мислило, азъ бихъ желалъ да зная, какъ смѣта то да постѣпи по отношение на храноизноса при системата, която днесъ съществува.

Това бѣха въпроситѣ, които искахъ да задамъ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Еню Поповъ.

Е. Поповъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Отъ краткитѣ обяснения, които г. министърътъ на финанситѣ даде на зададения му отъ г. Ляпчевъ въпросъ, и отъ декларацията, която г. министърътъ направи, се вижда, че настоящиятъ законопроектъ за данѣчни облекчения представлява една отъ „крѣпкитѣ“ — както г. министърътъ се изрази — имащи за целъ да се подпомогнатъ до известна степенъ данѣкоплатцитѣ. Мене ми се струва, обаче, че следъ като единъ такъвъ законъ, отъ такъвъ приблизително характеръ, мина — онзи, съ който се опрощаватъ известни глоби за данъци, които ще се изплатятъ до известенъ срокъ — днесъ бѣше време вече г. министърътъ на финанситѣ да внесе въ Народното събрание единъ законопроектъ не за „крѣпекъ“ — както той самъ се изрази — а единъ законопроектъ, който да разреши малко по-радикално и малко по-ефикасно единъ отъ голѣмитѣ въпроси, тежести върху българскитѣ граждани, а именно въпроса за задръстенитѣ и испосилни данѣци, трупани въ продължение на толкова години. Днесъ, при това тежко положение, въ което се намира българскиятъ данѣкоплатецъ, абсолютно невъзможно е да бъдатъ изплатени тѣзи данѣци въ такъвъ размѣръ, въ какъвто съществуватъ въ партиднитѣ книги на държавнитѣ бирници. Така че съ предложения отъ г. министра проектъ, ние пакъ не можемъ да стигнемъ, поне до известна степенъ, до онова, което се желае и което е твърде справедливо — да се дадатъ известни облекчения на българскитѣ данѣкоплатци, които сѣ твърде много отрупани.

Кои сѣ данѣчнитѣ задължения, данѣчнитѣ тежести на българскитѣ данѣкоплатци? Това сѣ, отъ една страна, прѣжитѣ данѣци, отъ друга страна — косвенитѣ данѣци. Ще взема за примѣръ отъ прѣжитѣ данѣци поземелния данѣкъ, за да видите доколко справедливо е разрешенъ въпросътъ за поземелния данѣкъ съ настоящия законопроектъ и дали въобще може да бъде разрешенъ по този начинъ, както се предлага съ законопроекта, въпросътъ за задръстения поземеленъ данѣкъ.

Г. г. народни представители! На васъ е известно, че има единъ облагателенъ периодъ отъ 1929 г. до 1934 г. Всички вие знаете какъ ставаше размѣтането, облагането съ поземеленъ данѣкъ. Който се е интересувалъ, вървямъ ще знае, възъ основа на какви данни, при каква база се изчисляваше този поземеленъ данѣкъ въ 1929 г. На всички вие е добре известно, че, за да може да се изчисли поземелниятъ данѣкъ на известни категории земи, взема се предъ видъ доходътъ, който може да даде декаръ земя отъ тази или онази категория. За база при изчисление дохода на земитѣ служеха ценитѣ на земеделското производство

преди 1929 г. А какви бѣха тогава ценитѣ? Килограмъ пшеница тогава се продаваше 650—7 л. Може ли, когато изчислението на поземелния данѣкъ почива върху една такава фалшива база, да се мисли, че днесъ така изчислениятъ поземеленъ данѣкъ може да бъде платенъ? Азъ мисля, че никой разуменъ български гражданинъ не може да помисли, че може да бъде платенъ този така изчисленъ поземеленъ данѣкъ. Ако ли г. министърътъ на финанситѣ нѣма за целъ да даде едно правилно разрешение на този въпросъ и, както каза самъ той, цели само да се направи единъ кърпежъ, ще кажа на г. министъра, че е минало вече времето за такъвъ кърпежъ и че е дошло време, когато вече трѣбва да разрешимъ ефикасно и радикално всички тѣзи голѣми въпроси, които българскиятъ народъ чака да бъдатъ разрешени.

А. Неновъ (раб): И все пакъ ще гласувате законопроекта.

Е. Поповъ (з): Бъдете спокойни, ще видимъ. — Сжщото може да се каже и за данѣка сгради. Ние имаме отъ 1929 г. оценка на сградитѣ. Нѣма селска сграда или къща оценена за по-малко отъ 50—60—100 хиляди лева. Възъ основа на тази оценка на селскитѣ сгради е изчисленъ и данѣкътъ сгради. Може ли и този данѣкъ, изчисленъ възъ основа на такава висока оценка, да бъде плащанъ отъ българскитѣ данѣкоплатци? Не.

Г. г. народни представители! Данѣчниятъ проблемъ у насъ чака своето разрешение. Съ единъ такъвъ законопроектъ, който има една твърде ограничена целъ, това не се постига.

Азъ смѣтамъ, че г. министърътъ на финанситѣ ще трѣбва да сезира народното представителство и съ единъ другъ законопроектъ, съ който да бъдатъ коригирани неправдитѣ и несправедливоститѣ на закона за данѣка върху наследствата. Онѣзи отъ васъ, които сѣ имали случаи да придобиятъ имоти по безвъзмезденъ начинъ, по наследство, знаятъ много добре, по какъвъ начинъ става прехвърляне на имотитѣ — че държавата взема единъ страшно голѣмъ, единъ просто унищожавашъ селскитѣ стопанства данѣкъ върху наследствата. Вънъ отъ това, за основа за изчисление на този данѣкъ служатъ пакъ прѣкомѣрно високитѣ оценки на сградитѣ дори и за времето, 1929 г., когато сѣ правени, а камоли за днесъ. Ние виждаме нива, която се сѣе съ жито, да се оценява 5.000 л. декаръ; виждаме на овозни градини декарътъ да струва 7—8 хиляди лева, виждаме на розови градини декарътъ да струва 10—12 хиляди лева. И, възъ основа на тѣзи оценки, става изчисляването и за данѣка върху наследствата. Ето още една категория данѣчни тежести, които твърде много тежатъ не, а просто душатъ всички ония селски стопани, които ще има да станатъ приобретатели на земи по наследство.

Отъ друга страна, мене ми се струва, че г. министърътъ на финанситѣ, когато изработваше този законопроектъ, трѣбваше поне да се съобрази съ всички онѣзи законопроекти, които минаватъ вече тукъ на първо и второ четене. И тогава, когато ние по законодателенъ редъ отиваме да намалимъ до известна степенъ задълженията къмъ частни лица, къмъ частни банки и пр., когато по законодателенъ редъ отиваме да дадемъ една разсрочка на всички задължения къмъ частни лица, къмъ частни банки и пр., мене ми се струва, че първа държавата трѣбваше да даде примѣръ, че тя пристѣпва къмъ едно принизяване на всички данѣчни тежести на българскитѣ данѣкоплатци, споредъ онова стопанско и финансово положение, въ което тѣ се намиратъ.

Следователно, въ този законопроектъ не се прокарва никаква, тъй да се каже, връзка, поне да догонимъ онѣзи стопански законопроекти, които минаватъ на първо и второ четене. Напротивъ, ние виждаме само една единствена целъ на този законопроектъ — строго фискална и само търговска, бихъ казалъ азъ. Съ този законопроектъ се цели единствено да се събератъ срѣдства за празната държавна хазна, безъ да се държи смѣтка, дали българскиятъ данѣкоплатецъ може да отговаря на тѣзи данѣчни тежести.

Ние можемъ да се залѣгваме съ книжно законодателство, ние можемъ да си приказваме всичко, може да изчакаме времето, обаче то, въѣсто да намалява тежеститѣ, донася по-големи тежести и късно ще бъде, ако ние отложимъ за другъ пътъ, съ нѣкой по-сериозенъ законопроектъ да пристѣпимъ къмъ едно по-радикално, къмъ едно по-ефикасно намаление на всички данѣчни тежести. Когато бъде прокаранъ единъ такъвъ законопроектъ, който да намалява данѣчнитѣ тежести въ единъ поносимъ размѣръ за днешното състояние на нѣщата, тогава данѣкоплатецътъ се успокоява и вече у него залѣга мисълта, че онова, което е могло да бъде намалено, е намалено,

обаче той ще трябва да се погрижи да изплати остатъка. Ние прокарахме едно опрощаване на глоби по закъснели данъци за известен срок, и аз зная положително, че има хора, които могат да платят данъците си, обаче се въздържат и не ги плащат, защото очакват да се внесе такъв законопроект.

За сегашния законопроект не остана друго да се подчертае, освен това, че той ще бъде друг законопроект, с който ще пристъпим към намаляване на данъците с по-голям процент, за да поощрим с това данкоплатците да не плащат своите данъци. И аз мисля, че г. министърът на финансите ще се излъже въ своите смътки, като се надява, че с този законопроект ще може да прероди българските данкоплатци, за да почнат да носят данъците, за да пълнят празната държавна каса.

Въ законопроекта имаме един специален член за облекчение на данкоплатците от земетръсните области. Г. г. народни представители! Не преди много време пристигнаха делегации от земетръсните области, които се явиха при г. министъра на финансите, явиха се и при г. министър-председателя и при други министри, на които описаха тежкото положение, въ което се намират, и молиха за пощада, молиха за облекчение. Такова облекчение въ мое присъствие се каза, че ще се направи въ кръга на финансовите възможности на страната. И хората си отидоха с надежда, че въ едно скоро време, действително, те ще бъдат облекчени по един ефикасен начин. Не преди много време, обаче, преди около 10 дни, идва друга делегация, която представи изпълнителни листове, които са минали през окръжен съд, . .

А. Ненов (раб): Пак ли молиш? Борба трябва, а не молби!

Е. Попов (з): . . . за изплащане по принудителен начин всички данъчни тежести, които тежат върху тия данкоплатци. Какво се вижда от изпълнителните листове? Вижда се, че се дължат от едни 15 хиляди, от други 20 хиляди, от трети повече от 20 хиляди лева. А какво виждаме да се прави с предложения законопроект? Според законопроекта могат да бъдат опростени данъци до 5.000 л. въ селата и до 10 хиляди лева въ градовете и то на тия, които доказано са били пострадали от земетресението. Аз съмтам, че това е, тъй да се каже, една съвършено малка лъжичка на часъ. Поне тук не трябва по един такъв пренебрежителен начин да се отнасяме към интересите на едно население, което има нещастieto да пострада и което е затънало до гуша въ задължения направени за неговото възстановяване. Само онези, които не са минали през областите, които бяха засегнати от земетресението, които не са видели сринатите до основи сгради, къщи и т. н., само те нямат представа за тежкото, за страшното положение на онези, които имаха нещастieto да пострада от земетресението. И днес ние идем да им хвърлим само прах въ очите, като им опрощаваме данъците само до разиър 5.000 л., смътайки, че с това сме направили голям хаиръ. Въ никой случай това не може да бъде една ефикасна подкрепа на тия длъжници от държавата, които покрай основните данъци са обременени да плащат и известен процент върхуни за фонда „Обществени бедствия“. Явява се следният парадокс: хората, пострадали от земетресението, хората, чийто стради, домакинства и къщи бяха сринати до основи и които плащат същевременно известен процент върхуни за фонда „Обществени бедствия“, днес да не могат да бъдат подпомогнати от тоя фондъ, да не може днес съ съдствата на тоя фондъ, който така безобразно беше разхитен от миналия режим, да бъдат посрещнати данъците поне за две години на това население, което е пострадало въ земетръсната област.

Г. г. народни представители! Аз мисля, че ние не можем да се заляваме съ полумърки, съ палнатици и съ кърпежи. Крайно време е да се успокои този народъ, като му се даде онова, което е възможно да му се даде. Аз съмтам, че г. министърът на финансите ще има намърение да направи нщо повече, обаче той изчаква времето, за да може да изкопчи колкото може повече от празните кисии на българските данкоплатци. Менъ, обаче, ми се струва, че ако се върви по този път, много малки резултати ще се получат.

Аз съмтам, че ще трябва съ един единствен членъ да бъдат заличени всички задържени данъци по партийните книги, които са натрупани от 1929 г., от тогава, когато спаднаха цените на земеделските произведения и цените на градските имоти. Те ще трябва да бъдат сведени до такъв разиър, който подхожда на днешното състояние на нщата.

А що се касае занаяредъ, струва ми се, че ние ще трябва да ликвидираме вече съ рутината въ данъчното законодателство. И от г. министъра на финансите въ едно от миналите му изложения се каза, че днес и данъчни началници, и цълата данъчна администрация едва ли могат да ви кажат, колко видове данъци тежат върху българския данкоплатец. Преди известно време се говореше, че една специална комисия била натоварена да унифицира данъчното законодателство. Ето, бюджетите на държавата предстоят вече да се гласуват, а ние още не виждаме подобна унификация и дори не виждаме намърение да се занимаят съ този въпросъ. Аз мисля, че болшинството на Народния блокъ въ Парламента ще трябва действително да постави на здрави начала нашето данъчно законодателство. Ние не бива по-нататък да вървим по отпиканитъ пътища, за да изсмукваме и последните соккове, и последните жизнени сили на българските данкоплатци, тогава когато ние бихме могли да наредим една данъчна система, която да засегне прогресивно, съразмърно всеки един данкоплатец, споредъ податните му сили и вмъсто да тършуваме, да бъркаме въ празните кисии на българските данкоплатци, мене ми се струва, че съ едно такова данъчно законодателство ще можем да намърим къде да бъркнемъ, за да задоволимъ държавните нужди. (Аврамъ Аврамовъ ржкоплъска)

Ф. Рафаилов (д. сг): Само Аврамъ Аврамовъ ржкоплъска! Той е само съгласен съ него — значи, групата на „Пладне“.

Е. Попов (з): И така, мене ми се струва, че г. министърът на финансите трябва да се замисли, защото времето и безъ това е доста много напреднало, за да може оная унификация на данъчното законодателство, за която се приказваше, за да може онова прогресивно и съразмърно облагане, за което се говореше, да стане свършен фактъ и за въ бъдеще да имаме един единствен прогресивно-подходящ данък, който най-добре ще отговаря на интересите на българските данкоплатци. (Ржкоплъскания от нкои земеделци)

Х. Мирски (д): От името на Земеделския съюзъ ли говорите?

Е. Попов (з): Да, от негово име.

Х. Мирски (д): Кажете тогава това на вашите министри.

Председателстващъ Н. Захариев: Други записани оратори нма.

Има думата г. министърът на финансите.

Министъръ С. Стефанов: Г. г. народни представители! Този законопроект, който се разглежда сега, и който се нарича „кръпка“, собствено аз го нарекохъ „кръпка“, се налага поради времето, въ което живеемъ, защото нужни са известни поправки, които не могат да станат съ един постоянен законъ. За да се приготви единъ постоянен законъ, било по пръките или по косвените данъци, той не може да бъде обременен съ ликвидацията или съ корекцията на редъ работи, които биха имали временен характеръ. По тая именно причина и поради изключителното положение, въ което се намираме, намъ се налага да вървим по пътя на временните закони. Такъвъ единъ законъ е законопроектътъ за закрита на земеделска-стопанинъ, такъвъ е законопроектътъ за облекчение на длъжниците, който вчера гласувахме на второ четене, такъвъ беше и законътъ, който прокарахме по-рано, за намаляние глобите за закъснение въ изплащането на пръките данъци и др., такива ще бъдатъ още редъ законопроекти, които ще трябва да се съобразятъ съ положението днесъ, съ днешните нужди, съ днешната действителност и което положение, която действителност, като се пренеглява, ще трябва да се коригира. Това коригиране ще стане по два пътя — съ временни и съ постоянни закони. Постоянните закони отъ фискален характеръ и специално законопроектите за пръките и косвените данъци, г. г. народни представители, не са закони, които могат да се правятъ така лесно, както се приказва. Още от първия денъ, когато поехъ ресора си, съмъ далъ нареждане за кодификация на законите по пръките данъци, които се приготвяха, и лично аз съмъ присъствувалъ не по-малко отъ десетъ пъти въ заседанията на комисията, която е натоварена да изготви единъ кодифициранъ законъ по пръките данъци, като се направи една основна промъна, която да отговаря на днешните моменти, на днешните нужди, на днешните възможности. Ако, обаче, ние искаме да прокараме едно

разумно законоположение, ако искаме да изработимъ единъ такъвъ законъ, ще е нужно за проучването му въ министерството и вънъ отъ него най-малко една година. Иначе ние не ще можемъ да приготвимъ единъ постояненъ законъ, въ който да се вложи разумна, държавническа мисълъ и практичностъ. Това не е така лесна работа, както нѣкои си представляватъ, когато приказватъ по такива голѣми въпроси.

Отъ сѣщото естество е и законопроектътъ за кодификация на законитѣ по косвенитѣ данѣци. Това е единъ законопроектъ, който се изготвя отъ министерството и има 600 члена. Азъ моля всѣки отъ васъ, г. г. народни представители, да си представи каква обширна материя представляватъ косвенитѣ данѣци, като 12—13 закони се обединяватъ въ единъ законъ, съ който трѣбва да коригираме всички сния положения, които сж съществували отъ години, като ги съобразимъ съ днешнитѣ условия, като ги нагостимъ, въ рамкитѣ на днешнитѣ наши възможности, съ голѣмитѣ промѣни и въ обществото, и въ държавата. Азъ мисля, че е излишно тукъ да обяснявамъ, че разрешението на тия голѣми въпроси не е работа, която може да стане въ месецъ-два-три. Но, въпреки всичко това, азъ съмъ принуденъ да внеса, паралелно съ бюджетопроекта, постоянния законопроектъ за прѣвитѣ данѣци. Той е почти готовъ, но не ми е възможно да направя една втора и трета проверка съвмѣстно съ комисията, да го разпоря да се проучи и чакъ следъ това да го внеса тукъ. Защото постояннитѣ закони не биха дали резултатъ, ако предварително, още преди да се внесатъ въ Камарата, не бждатъ правилно коригирани. Не може единъ законъ, изработенъ вънъ, непроученъ основно и неприготвенъ правилно, да бжде коригиранъ въ Камарата както трѣбва. Нека това не бжде обидно за Камарата. Не може да се коригира тукъ правилно единъ законопроектъ въ неговитѣ основни положения, които трѣбва да изразяватъ политиката на правителството и на министра, който го внася, ако той не бжде приготвенъ въ голѣмата си частъ предварително и да бжде защищаванъ отъ самия министъръ и отъ правителството, защото въ него се прокарва една политика, едно разбиране. Корекциитѣ ще станатъ тукъ, но въ главнитѣ си линии той трѣбва да се поддържа отъ министра.

Постоянниятъ законопроектъ за прѣвитѣ данѣци е готовъ, но още не мога да го внеса, защото азъ не съмъ направилъ за себе си нуждитѣ проучвания — въпреки че съмъ присѣствувалъ на повече отъ 10 заседания на комисията — и защото не съмъ ималъ възможността да го раздамъ навънъ, за да чуя отзивы на компетентни хора, да получа отъ тѣхъ отговори и да мога да го коригирамъ, да мине по реда си въ Министерския съветъ и да бжде внесенъ тукъ.

Преди всичко по настоящия законопроектъ, който се внася тукъ, не може да бжде правена тази критика, която се направи отъ предшествувашия ораторъ. Той не е единъ постояненъ законъ, който да опредѣля данѣка върху земята. Това опредѣляне ще стане въ постоянния законъ. Азъ мисля, че всѣки, който взема думата и говори по единъ законопроектъ, поне е прочелъ заглавието на законопроекта. Законопроектътъ е за данѣчни облекчения. Той е единъ законопроектъ, който има стопански хараактеръ; той е единъ законопроектъ, който има за целъ да се направи едно разчистване на днешното положение, за да може да се даде възможностъ да се подготви теренътъ на новото положение, което ще бжде прокарано въ постоянния законъ, или, най-малкото, да бжде облекчена финансовата администрация, защото при днешното положение, г. г. народни представители, какъвто и постояненъ законъ да прокараме, той не може да се прилага бързо. Докато не стане разчистване на напастения баластъ отъ стари данѣци, абсолютно е невъзможно едно правилно приложение на закона, едно бързо събиране на данѣцитѣ. Въ законопроекта азъ предвиждамъ фатални срокове за установяването на данѣцитѣ, т. е. да станатъ изискуеми, а не както се влачи сега единъ данѣкъ и да бжде изискуемъ съ години — да се търсятъ данѣци за събиране, а държавата да чака постѣпления. Трѣбва да се съобразятъ всички тѣзи нѣща и да се разбере това нѣщо. И който внимателно е прочелъ този законопроектъ, много ясно е разбралъ неговия смисълъ, неговата задача. Задачата на законопроекта е много ясна и проста.

Азъ считамъ за излишно, г. г. народни представители, да говоря повече по този законопроектъ, освенъ да приповторя ония обяснения, които дадохъ преди малко.

Азъ не мога да разбера бележката, която се направи отъ групата въ лѣво (Сочи работницитѣ), че и този законопроектъ не давалъ никакви облекчения на вуждаещитѣ си е не засѣгалъ широкитѣ маси. Азъ не разбирамъ сми-

съла на тази бележка, защото съ законопроекта се опрощаватъ всички слѣти данѣци до 200-300 л., неплатени въ миналото. Не сж ли това задължения на дребни съществування, не сж ли това най-голѣмиятъ процентъ данѣкоплатци, не сж ли това облекчения за тѣхъ, защото нѣма да отидатъ да имъ продаватъ бакърчето за данѣци до 200-300-500 л? Това се касае тъкмо за тази категория данѣкоплатци. И азъ не разбирамъ защо се прави тази бележка.

А. Неновъ (раб): Искате данѣци, когато данѣкоплатецътъ нѣма нито единъ левъ въ джоба си!

Министъръ С. Стефановъ: Правимъ пълно опрощаване на задълженията на данѣкоплатцитѣ отъ тази категория.

А. Неновъ (раб): А следъ това казвате: „Ако до 1 май не платятъ, ще се събератъ“, т. е. ще имъ продаватъ чергитѣ.

Министъръ С. Стефановъ: Това се касае за данѣкоплатцитѣ, на които трѣбва да се събератъ данѣцитѣ съ намаление, а данѣцитѣ на длъжниците, които се опрощаватъ, т. е. не сж изискуеми, тѣ се опрощаватъ съ елизането въ сила на настоящия законопроектъ. Азъ мисля, че съмъ много ясенъ.

А. Неновъ (раб): Вие сами казахте, че днесъ не сте въ състояние да събирате данѣци, а искате да осигурите една постѣпления. Сега е останалъ само единъ левъ въ джоба на единъ сиромасъ — фигуративно да се изразя — а вие искате и този левъ, който е останалъ въ джоба му. Ето това цели този законопроектъ. Затуй ние казваме, че това сж палиативи, съ които нѣма да се постигнатъ никакви радикални облекчения. (Възражения отъ мнозинството)

Министъръ С. Стефановъ: Тогава радикалното е пълното опрощаване на данѣцитѣ!

А. Ненсвъ (раб): Да, пълното опрощаване.

Н. Йотовъ (з): Малкитѣ данѣци се опрощаватъ напълно.

Н. Падаревъ (д. сг): Тѣ (Сочи работницитѣ) не искатъ да имъ се опрощаватъ данѣцитѣ.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Както обяснихъ преди малко, отговаряйки на уважаемия народенъ представителъ г. Ляпчевъ, три сж основнитѣ положения, които се прокарватъ въ този законопроектъ. Първото е, прочистването на тѣи нареченитѣ слѣти данѣци. Понеже данѣцитѣ до 1924/1925 г. сж слѣти, ние не можемъ да ги разчленимъ, за да можемъ да поставимъ съ този законопроектъ кои данѣци трѣбва да бждатъ повече намалени, кои по-малко намалени и кои напълно опростени. Тѣзи слѣти данѣци сж нанесени въ единъ списъкъ, който ни дава 2.200.000.000 л. недобори. Понеже разнитѣ категории данѣци сж слѣти, не могатъ да бждатъ преценявани.

А. Ляпчевъ (д. сг): Понеже намалението на данѣцитѣ по този законопроектъ става по категории данѣци, то като се изчисли отъ коя категория данѣци какъвъ процентъ се намалява, ще може да се опредѣли общо сумата, която се опрощава.

Министъръ С. Стефановъ: По категории фигуриратъ въ списъка, но понеже сж слѣти данѣци, не можемъ да ги разчленимъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Нѣма защо да ги разчленявате.

Министъръ С. Стефановъ: Азъ, напр., не съмъ партизанинъ да се намалява данѣкътъ сгради — мога да намаля данѣка върху приходитѣ, данѣка върху материалитѣ, отъ които се вари ракия и др. — но не мога да разчлени данѣцитѣ до 1924/1925 г., защото сж слѣти.

А. Ляпчевъ (д. сг): Вие не правите намаляване или опрощаване на данѣцитѣ поотдѣлно, а така както сж събрани въ категории, и като опрощавате отъ еди коя категория данѣци 10%, отъ друга 15%, като опрощавате напълно данѣцитѣ до 300 л. или до 500 л., можете да знаете приблизително съ каква сума ще се намалятъ тия недобори отъ 2 милиарда и толкова милиона левана.

Министъръ С. Стефановъ: То е вече другъ въпросъ. — Г. г. народни представители! Азъ не желая да нарека този законопроектъ законопроектъ за данъчни облекчения, макаръ че заглавието му е такова. Ако добре сте вникнали и проучили положението, което съществува въ данъчната администрация, ще се съгласите съ менъ, че този законопроектъ би трѣбвало да го наречемъ законопроектъ за прочистване канцеларитѣ на данъчната администрация, и затова не бива да го критикуваме отъ стопанско гледище, относително размѣра на намаляванията и опрощаванията на данъцитѣ. Този законопроектъ е абсолютно наложителенъ. Безъ него не може да се тури никакъвъ порядѣкъ въ нашата данъчна администрация занаяпредъ, толкозъ повече, че ще се прокара единъ новъ законъ, който предвижда ново счетоводство, новъ начинъ на облагане, новъ начинъ на събиране на данъцитѣ, новъ начинъ на водене партидитѣ на данъкоплатцитѣ. Ако нѣма да бждемъ въ състояние въ продължение на тази година, презъ двѣтъ четиримесечия, да приведемъ въ известностъ този баластъ, който е натрупанъ сега въ канцеларитѣ, ние нѣма да бждемъ въ състояние да приложимъ правилно и навреме онзи новъ законъ, който готвимъ и който съдържа въ себе си известни положения съ фатални срокове, въ които трѣбва да стане облагането или вписването на датата, отъ която данъкътъ става изискуемъ.

Минавамъ на второто основно положение — да може по-скоро да се събере нѣщо отъ недоборитѣ. Преди това дължа да кажа, че въ комисията ще се направи нужната поправка на чл. 3 въ връзка съ чл. 1. Въ законопроекта сѣ предвидени два срока за доброволно плащане на данъцитѣ Единиятъ по чл. 1, до 25 юний, е за гражданитѣ данъкоплатци, нѣщо, което не може да се каже изрично въ законопроекта. Но като се има предъ видъ да се използва сезонътъ до Великденъ, до 1 май, въ чл. 3 се казва, че трѣбва да бждатъ платени поне половината отъ данъцитѣ до 1 май, докогато се спира принудителното имъ събиране. Не можемъ да чакаме последния срокъ 25 юний и тогава да пристѣпимъ къмъ принудително събиране, защото въ такъвъ случай законътъ нѣма да даде абсолютно никакъвъ резултатъ, а, както казахъ, съ този законопроектъ се цели да се събере нѣщо. Предвиденъ е втори срокъ, до 25 октомврий, както е по закона за събиране прѣжитѣ данъци, специално за земеделското население. Ако се предвидѣше срокъ само до 25 юний селското население нѣмаше да има възможностъ да използва намаляванията, които настоящиятъ законъ прави, защото земеделското население нѣма възможностъ да се добие съ срѣдства по-рано отъ месецъ августъ. Ето защо ние предвиждаме втория срокъ 25 октомврий, който е срокъ и по закона за прѣжитѣ данъци.

Третото основно положение, г-да, което предвижда този законъ, това е въвеждането единъ новъ принципъ въ събирането на данъцитѣ: намаляние на данъцитѣ, които предварително се плащатъ. Такова положение съществува и въ другитѣ законодателства. Разбира се, че не затуй, защото то съществува тамъ, ние сме го предвидѣли въ закона, но защото държавата се намира днесъ въ едно особено затруднение.

Това разчистване, което ние правимъ, колкото и да гони целта да се махне баластътъ въ канцеларитѣ на финансовата администрация, отъ друга страна то гони и целта да се събере нѣщо. Ще се съгласите, че при тия срокове, които се даватъ — за гражданитѣ до 25 юний, за земеделцитѣ до 25 октомврий — и при тия облекчения, които се правятъ, азъ не знамъ какви по-дълги срокове и какви по-големи облекчения може да се дадатъ съ той времененъ законъ, чието действие ще бжде само презъ текущата година.

Азъ не правя въпросъ за размѣра на отстъпките при предварителното плащане. Ние можемъ да се съгласимъ въ комисията този размѣръ да се намали, ако е нужно. Но азъ подчертавамъ предъ народното представителство, че този принципъ трѣбва да се прокара въ този времененъ законъ — той нѣма да бжде прокаранъ въ новия постоянненъ законъ за събирането на данъцитѣ — защото положението е такова, че това е абсолютно наложително. Държавата отъ това нѣма абсолютно нищо да загуби, защото колкото повече държавата продължава да бжде нередовна въ изплащане своитѣ задължения, толкозъ по-скѣпо ще костватъ нейнитѣ доставки и предприятия. Тя ще има полза десеторно повече отъ тия отстъпки, ако успѣе чрезъ този законъ да събере нѣщо повече отъ текушитѣ данъци, както и отъ старитѣ данъци, които сѣ надъ 2 милиарда лева, и да тури въобще порядѣкъ въ плащането на данъцитѣ, докогато дойде новиятъ законъ за данъцитѣ.

Нѣма защо повече да говоря за размѣра на облекченията. Заявявамъ, че не правя въпросъ по отношение размѣра на отстъпките при предварителното плащане. Но по отношение другитѣ отстъпки тѣ сѣ предостатъчни, за да дадатъ възможностъ на всѣки данъкоплатецъ, който има, да плати. Данъкоплатецътъ отъ своя страна ще направи нужното, за да може да използва голѣмитѣ облиги, голѣмитѣ отстъпки, които му се даватъ. Ако ли той нѣма да може да стори това, ще настѣпи вториятъ периодъ, когато ще трѣбва да се прави окончателна ликвидация на тия остатѣци. Особено азъ подчертавамъ тукъ — нека се запомни — че следъ създаването постоянния законъ за данъцитѣ, може да дойде и другъ времененъ законъ за ликвидация само на данъцитѣ до 1924/1925 г. Следъ този етапъ ще се види окончателно какво ще стане.

А. Ляпчевъ (д. сг): Не знаешъ какво говоришъ.

Министъръ С. Стефановъ: Моля, моля. Азъ зная каква бележка ще ми направите.

А. Ляпчевъ (д. сг): Много приказвате.

Министъръ С. Стефановъ: Това ще стане съ законъ, следъ основно проучване въ периодъ отъ 6 месеца или година, защото, тъй или иначе, трѣбва да стане пречистване. Данъчната властъ има всичката възможностъ да прецени данъкоплатеца и да види кой може да плати и кой не може да плати. Не зависи отъ единъ законъ, отъ по-силнитѣ или по-слаби положения, които сѣ прокарани въ него, да се събере данъкътъ или да не се събере отъ единъ данъкоплатецъ който има или който нѣма възможностъ да плати. Ако той нѣма възможностъ да плати, азъ мога да направя хиляди декларации тукъ въ Камарата, или законътъ може да бжде сто пѣти по-добъръ, отколкото се желае, но все пакъ резултатъ нѣма да имаме. Ние трѣбва съ пълна искреностъ да установимъ какво може нашиятъ народъ да плати отъ закѣснитѣ данѣци, и съ новия законъ за данъцитѣ да установимъ занаяпредъ едно положение, по-добро отъ досегашното. Азъ не виждамъ другъ начинъ за разчистване закѣснитѣ данѣци.

Нѣколко думи за данъкоплатцитѣ отъ земетръсната областъ.

Г. г. народни представители! Известно ви е бедствието, което постигна тая областъ. Откато то настѣпи тамъ, населението непрестанно плаче за помощъ, но до денъ днешенъ абсолютно нищо не е направено за него. Азъ не претендирамъ, че съ тоя законопроектъ правя нѣщо голѣмо, но всетаки се мжча, доколкото финансовитѣ възможности на държавата позволяватъ — даже повече отъ това, което позволяватъ — да облекча тия хора, които действително пострадаха. Въ чл. 6 на законопроекта азъ прокарамъ положението, че за доказано пострадалитѣ въ земетръсната областъ се опрощаватъ закѣснитѣ данѣци, въ селата до 5.000 л. и въ градоветѣ до 10.000 л. Отъ тия цифри не правя въпросъ. Този чл. 6 може да бжде коригиранъ въ комисията, но трѣбва да се запази началото, да стане една провѣрка на положението на пострадалитѣ отъ земетръса данъкоплатци, да се установи доколко могатъ да платятъ и да имъ се даде потребното облекчение, макаръ че държавата не може да дава голѣми облекчения, защото сега ѣ сѣ необходими приходи. Най-после трѣбва да се разбере, че държавата трѣбва да живѣе, че нейниятъ животъ трѣбва да се поддържа. А отъ кѣде може да черпи тя срѣдства, това е известно.

А. Буровъ (д. сг): Отъ банцитѣ!

Министъръ С. Стефановъ: Отказвамъ се да давамъ други обяснения по законопроекта, защото считамъ, че съ тия нѣколко думи разяснихъ най-главнитѣ положения, които сѣ легнали въ него.

А. Ляпчевъ (д. сг): Кажете нѣщо по отношението на тоя законопроектъ къмъ храноизноса — за боноветѣ.

Н. Гавриловъ (нац. л): Въ чл. 1 на законопроекта е казано, че се плаща въ пари.

Министъръ С. Стефановъ: На бележката на г. Ляпчева ще отговоря, че ще се правятъ тия намаляния на данъцитѣ, ако тѣ бждатъ заплащани въ пари. Това се казва въ чл. 1 на законопроекта и се приповтаря въ другитѣ членове.

Но казва се: какво ще правят ония данъкоплатци земледълци, които срещу хранител си получават бонове от Дирекцията за храноизноса, ще могат ли с тях да плащат данъците? Ще могат, но без намаления. Не мога да приема друга редакция на чл. 1, защото смисълът на този законопроект е именно този: плащането на данъците да става само в пари. Практически погледнато, положението, което съществуваше при минималния режим на плащане данъците с бонове, е почти ликвидирано. Ние ще продължим режима на боновете, за да можем да вземем още нещо. Но по този законопроект не ще може да става плащане на данъците с бонове. Тия 70% от стойността на купените от държавата храни, които се заплащат с бонове, далеч не отговарят на данъците, които има данъкоплатец; данъците са по-малки. Навремето бившият министър-председател г. Ляпчев, доколкато си спомням, даде едно мнение, много правилно, което се състоеше в това, че големият процент от боновете не ще може да се погълнат от данъците, които данъкоплатецът дължи, че чрез тия бонове става едно косвено намаляване на цената, която държавата дава за върнените храни на производителя. Това обяснение аз поне го споделям, и смятам, че по него никакво възражение не може да се направи. Въпросът е много ясен.

А. Ляпчев (д. сг): Но практически резултати няма да дават боновете.

Министър С. Стефанов: Ако аз ви кажа цифри за резултатите, които режимът на боновете даде, вие ще се учудите. Тоя резултат е десеторно от онова, което се е предполагало, защото много ясно е, че 70% от цената на храната, която един стопанин дава на държавата, не може по никакъв начин да е равна на разхода на неговите данъци. Едва на 15—20% се равнява данъкът му, следователно 50—60% от боновете не може да плаща. И по тази причина именно стана допълнението на закона, като се даде възможност боновете да бъдат използвани от еснафа за плащане данъка за занятието и по тоя начин можа да стане едно плащане на боновете, което се продължава и досега още, обаче резултатите са минимални. Този режим скоро ще бъде ликвидиран.

А. Ляпчев (д. сг): Така кажете, да го разберем.

Министър С. Стефанов: Вторият режим на боновете абсолютно не се засяга, защото ония, които имаха да дават храни, те ги дадоха. Днес вече Дирекцията за храноизнос почти нищо не купува, или купува много малко. Следователно, аз смятам, че режимът на боновете не може да спъне прокарването на този законопроект в тази смисъл, както аз казвам — да се плаща само в пари — защото иначе абсолютно няма смисъл.

След тези обяснения, които давам, г. г. народни представители, аз ви моля да гласувате законопроекта по принцип, след което ще се изпрати в съответната комисия, където ще се направят всички ония поправки, които вие намерите, че могат да станат, които са разумни и които ще бъдат съгласни с духа на законопроекта. (Ръкопляскания от мнозинството)

Д. Ачков (нац. л. о): Г. министре! В законопроекта е предвидено, че за населението в земеотръсната област ще се правят облекчения. Какво облекчение законопроектът ще предвиди за онова население, което днес очаква от правителството помощ, за да не продължава да умира, какъвто е случаят с населението в Егри-дере, известен вече на правителството, дето населението днес няма пет пари, за да си купи храна и правителството трябва да му изпрати? Това население какви облекчения ще има по вашия закон?

Министър С. Стефанов: Взети са мерки. Има специална наредба за тая цел и се изпращат храни. По това ще Ви отговори респективният министър.

Д. Ачков (нац. л. о): Аз моля да бъде предвидено в законопроекта, да не им се събират никакви данъци за годините, когато те страдат.

Министър С. Стефанов: Наредил съм никакви данъци да не се събират в тези области и специално в тютюневите области.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат на първо четене законопроекта за данъчни облекчения, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към разглеждане на точка втора от дневния ред — второ четене на законопроекта за закрила на земледѣлца-стопанин.

Моля г. докладчика да докладва законопроекта.

Докладчик А. Буков (з): (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за закрила на земледѣлца-стопанин

Председателстващ Н. Захариев: Има думата народния представител г. Атанас Ненов.

А. Ненов (раб): Г. г. народни представители! Аз искам да се измени заглавието на настоящия законопроект от „закон за закрила на земледѣлца-стопанин“ на „закон за унищожение задълженията на трудовите стопанства“. Позволете ми да се мотивирам с няколко думи. Ние всички тук констатираме, че нашият народ, бедните трудици се маси пъшкат от страшната криза; ние констатираме, че задълженията на нашето село са стигнали днес до 14 милиарда лева, според едни, а според други 11 милиарда лева. Тия задължения тегнат върху земледѣлските стопанства и главно върху онези стопанства, които според мотивите на законопроекта и според речта на вносителя на тоя законопроект, г. министър Гичев, се цели да се защитят с тоя законопроект — трудовите стопанства. Не може по-нататък да отива производството в село; селското стопанство се гърчи в страшна криза. То не може да се излѣкува по тоя път, който се сочи тук от правителството. Дребните стопанин, когото вие искате да закриете, за да може, наистина, да отиде на нивата да работи, ще трябва да бъде освободен не само от тежките данъци, но и от големите задължения, които тегнат върху неговата шия като воденичен камък. Вие, Народният блок — казват тук, от Сговора, или от националния блок — агитирахте преди 21 юний за всичко — и за премахване тежките задължения на трудици се селянин. Вие наистина агитирахте за това. Днес, обаче, ние виждаме да се води една обща политика по линията на една безогледна демагогия.

Нѣкой от земледѣлците: Каквато правин ти тук.

А. Ненов (раб): И аз бих казал, че и тоя закон, който се прокарва, с тоя заглавие: „Закон за закрила на земледѣлца-стопанин“ има само една единична демагогска цел: да заблуди селянина, че получава от Народния блок нѣкаква закрила.

Н. Алексиев (з): Точно вие демагогствувате!

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат заглавието на законопроекта, както се прочете от г. докладчика, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик А. Буков (з): (Чете)

„Чл. 1. Земледѣлец-стопанин, по смисла на настоящия закон, е всяко лице, което до 1 януарий 1931 г. е имало като главно занятие земледѣлството и отраслите му, където е влагало труда си или тоя на своето семейство.“

Качеството на земледѣлца-стопанин и другите условия, поменати в ал. 1 на настоящия член, се установяват от общинското управление по мѣстожителство на стопанина.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат чл. 1 тъй, както се докладва от г. докладчика, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик А. Буков (з): (Чете)

„Чл. 2. Предмет на настоящия закон са всички дългове на земледѣлца-стопанин, който притежава до 250 декара земя, и то дългове, направени до 1 януарий 1931 г. включително и подновяването им след тая дата.“

Притежателите на едър земледѣлски инвентар (земни машини и тѣхните двигатели на стойност над 25.000 л.) се ползват от разпоредбите на настоящия закон за задълженията си, произхождащи от покупка на сѣмена.

Забележка. Земледѣлец-стопанин, който, освен стопанския си двор, притежава покрит недвижим имот

* За текста на законопроекта, приет на първо четене, вж. прил. Т, I, № 32.

на стойност надъ 500.000 л., не се ползува отъ облагоитѣ на тоя законъ“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народния представителъ г. Георги Ганевъ.

Г. Ганевъ (з): Г. г. народни представители! Понеже къмъ дълговетъ, за които се отнася законопроектътъ за закрила на земеделѣца-стопанинъ, се присъединяватъ и дълговетъ за земеделѣцки машини, които обикновено сѫ надъ 200.000 л., азъ ще моля къмъ чл. 2 да се прибави следната забележка: „При съдружническо задължение на земеделѣц-стопани и на стопани на едъръ земеделѣцки инвентаръ, максималниятъ размѣръ на дълга, до 200.000 л., да се счита за всѣки съдружникъ поотдѣлно, съобразно принадлежащата му се идеална частъ отъ общия съдружнически дългъ“. Защото съ туй фамозно машинизиране българскиятъ народъ, особено земеделѣцътъ-стопанинъ, задължнѣ извънредно много.

Докладчикъ А. Буковъ (з): Въ чл. 2 не се говори за задължения до 200.000 л.

Г. Ганевъ (з): Тамъ се говори за земеделѣцки машини, затова да се прибави тази забележка.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народния представителъ г. Еню Поповъ.

Е. Поповъ (з): Г. г. народни представители! Въ чл. 2 се определя кои задължения се обхващатъ отъ настоящия законъ. Тукъ азъ виждамъ една непълнота, а именно: има една категория задължения, които този законопроектъ не засѣга. Това сѫ задълженията на кооперациитѣ къмъ частни лица или въобще къмъ кредитни учреждения, каквито настоящиятъ законъ има предъ видъ. Когато искаме да облекчимъ частнитѣ стопани въ тѣхнитѣ задължения, смѣтамъ, че ще бѣде още по-справедливо да бѣдатъ обхванати отъ настоящия законъ и задълженията на кооперираниитѣ стопани.

Ето защо предлагамъ да се прибави къмъ чл. 2 нова забележка втора, въ смисълъ: (Чете) „Кредитнитѣ земеделѣцки кооперации и горскитѣ такива се ползуватъ отъ разпоредбитѣ на настоящия законъ за задълженията си, произхождащи отъ покупка на инвентаръ за обслужване селскитѣ стопанства“. Тази забележка има много голѣмъ смисълъ, защото когато облекчаваме частнитѣ стопани, които сѫ закупили едъръ земеделѣцки инвентаръ — както ще видимъ по-нататкъ отъ постановлението на законопроекта — смѣтамъ, че ще бѣде още по-справедливо да бѣдатъ обхванати отъ обсъга на законопроекта за сѣщо такива задължения и кооперациитѣ, които представляватъ сдружения на частни стопани.

Моля г. министра на земеделѣнieto да се съгласи съ забележката, която предлагамъ, защото тя е напълно въ духа и смисъла на законопроекта.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народния представителъ г. Добри Свинаровъ.

Д. Свинаровъ (нац. л): Г. г. народни представители! Когато се разискваше по първото четене на законопроекта за закрила на земеделѣца-стопанинъ, изтъкна се, че трѣбва да се справимъ острожно и по-безболезнено съ положенията, които законопроектътъ третира, защото, като искаме да облекчимъ положението на земеделѣца-стопанинъ, ще трѣбва въ сѣщото време да следимъ, дали съ постановленията, които се съдържатъ въ разнитѣ негови текстове, не отекчаваме положението на сѣщия земеделѣц-стопанинъ, щомъ стане въпросъ да се приложатъ тѣзи постановления. Въ различни членове на този законопроектъ има известни положения, които действително ще докаратъ едно състояние на нѣщата, което сега не може да се предвиди, но което, както поне може да се предугади, ще създаде известни трудности за земеделѣц-стопани.

Специално по чл. 2 азъ смѣтамъ, че така, както въ него е предвидено: (Чете) „Предметъ на настоящия законъ сѫ всички дългове на земеделѣца-стопанинъ, който притежава до 250 декара земя“, този размѣръ до 250 декара земя е твърде голѣмъ. Споредъ мене, той трѣбва да бѣде намаленъ на 200 декара, защото много малко сѫ у насъ стопанитѣ, които притежаватъ 250 декари; болшинството притежаватъ до 200 декари.

Сѣщо така смѣтамъ, че размѣрътъ надъ 500.000 л., предвиденъ въ забележката къмъ чл. 2 отъ законопроекта, е високъ. Тамъ се казва: (Чете) „Земеделѣц-стопанинъ, който, освенъ стопанския си дворъ, притежава

покритъ недвижимъ имотъ на стойност надъ 500.000 л., не се ползува отъ облагоитѣ на тоя законъ“. При този размѣръ, ще има да се възползуватъ отъ този законъ хора, които могатъ да плащатъ, а често пѣти и хора неземеделѣци.

Затова правя предложение забележката къмъ чл. 2 да добие следната редакция: „Земеделѣц-стопанинъ, който, освенъ стопанския си дворъ, притежава покритъ недвижимъ имотъ, стойността на който надминава 100 хиляди лева, не се ползува отъ облагоитѣ на този законъ“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народния представителъ г. Христо Мутафовъ.

Д-ръ Х. Мутафовъ (д): Г. г. народни представители! Когато обсъждахме на първо четене законопроекта за закрила на земеделѣца-стопанинъ, бѣхме съ убеждението, че той се създава за закрила слабитѣ въ стопанско отношение земеделѣц-стопани. На никого тогава не хрумваше дори мисълта, че отъ комисията той ще излѣзе като законопроектъ за защита на силнитѣ въ стопанско отношение земеделѣц-стопани. Първоначалната идея и на г. министра на земеделѣнieto, и на народното представителство, бѣше, да се защитятъ тѣзи, които действително изнемогватъ подъ тежеститѣ на съвременнитѣ условия на стопанския битъ на страната. Азъ виждамъ, обаче, въ законопроекта, така както той ни се предлага на второ четене, вытъкнати положения, които излизатъ отъ рамкитѣ на първоначално замисления текстъ на законопроекта. Сега се говори за земеделѣц-стопани, които, освенъ земя, иматъ и покритъ недвижимъ имотъ на стойност до 500 хиляди лева. 500 хиляди лева — това е една крупна цифра, това е едно почтено богатство за единъ селянинъ-стопанинъ, даже ако щете при девалоризирания левъ днесъ. Азъ считамъ, че тая забележка къмъ чл. 2 на законопроекта съвсемъ не е на мѣсто. Ние имаме за целъ да проперираме слабитѣ, а не тѣзи, които сѫ натрупали богатство до 500 хиляди лева — чорбаджитѣ, или както въ Русия ги казватъ кулацитѣ. Да смѣтате, че тѣзи, които иматъ до 500 хиляди лева покритъ недвижимъ имотъ, се нуждаятъ отъ нашата протекция и да искате да имъ се позволи да се ползуватъ отъ защитата на тоя законъ, е погрѣшно. А забележката, г-да, къмъ чл. 2 тѣкмо тѣхъ визира. Казва се, тѣзи, които иматъ надъ 500 хиляди лева покритъ недвижимъ имотъ, не могатъ да се ползуватъ отъ протекцията на закона, а тѣзи, които иматъ покритъ недвижимъ имотъ на стойност, да кажемъ, 499 хиляди лева, могатъ да се ползуватъ отъ протекцията на закона, могатъ да подаватъ заявление до мировия сѣдия, могатъ да искатъ конкордатъ, да искатъ намаление на лихвата, отсрочки и пр., и пр. Азъ смѣтамъ, че това е прекалено много. Когато искаме да изпишемъ вежди, да се пазимъ да не извадимъ очи. Ние трѣбва да останемъ вѣрни на първоначалната мисълъ, която имаме, когато обсъждахме законопроекта на първо четене и да ограничимъ законопроекта въ рамкитѣ, въ които той бѣше замисленъ — да дадемъ защита на слабозаможнитѣ въ село. Значи, ако искаме да останемъ вѣрни на първоначалния замисълъ, трѣбва да направимъ тая корекция която се предложи отъ преждоговорившия, който поддържаше, че тоя предѣлъ „500.000 л.“ е много голѣмъ и че трѣбва да бѣде намаленъ. Азъ се присъединявамъ къмъ неговото предложение.

Сѣщо така вижда ми се прекалено много и онова положение, което се съдържа въ първата алинея на чл. 2, кждето се говори, че предметъ на настоящия законъ сѫ всички дългове на земеделѣца-стопанинъ, който притежава до 250 декара земя. Че който има 250 декара земя, той е богатъ човѣкъ въ село. Преди години, когато се създаваше законътъ за челяднитѣ имоти, имаме за предѣлъ 20 декара. Може да е малкъ тоя предѣлъ, може да опредѣлимъ 30—40—50—100 декара, но да отилемъ и да облекчаваме единъ земеделѣцъ, който има 250 декара земя, е много.

Н. Стамболиевъ (з): Но каква е пазарната цена на тоя имотъ?

Д-ръ Х. Мутафовъ (д): Най-сетне, г-да, ако вземемъ статистиката да видимъ какъвъ процентъ отъ нашето селско население владѣе до 250 декара земя, ще видите, че почти три четвърти отъ него има до 200 декара. По тоя начинъ всички — и сѣдноземожи и ще могатъ да се ползуватъ отъ облагоитѣ на този законопроектъ. Нашата първоначална мисълъ — на която се връщамъ — бѣше да закрияме онѣзи, които иматъ дребни земеделѣния. Ония, които иматъ едри земеделѣния, които сѫ единици въ сравнение съ стотицитѣ или хилядитѣ други, да

ги туримъ и тѣхъ подъ закрилата на този законопроектъ, ми се вижда много прекалено. Ето защо азъ моля г. министъра да се съгласи да останемъ върни на първоначалното положение и да намалимъ нормата 250 декара на една норма, която е разумна и би отговаряла на първоначалния замисълъ. Така, както е, г. г. народни представители, ние вмѣсто да създадемъ законъ за закрила на слабозаможнитѣ, ще създадемъ законъ, който ще засегне и заможитѣ. И тогава може би ще бждатъ представителитѣ на Работническата партия, които ще казватъ, че това е единъ законъ, който ще заличи всички задължения на всички български граждани къмъ държавата. А какъ ще съществува тая държава, когато . . .

Г. Ганевъ (з): Нѣма да имъ заличимъ задълженията, а ще имъ дадемъ възможностъ да се издължатъ.

Д-ръ Х. Мутафовъ (д): И друго едно съображение, г. г. народни представители. Виждамъ, че въ този членъ е вмѣзната една алинея, която я нѣмаше въ първоначалния проектъ. Думата ми е за земеделскитѣ машини, за подвижния инвентаръ, който сѣ си набавили нѣкои земеделци, защото сѣ смѣтали, че това отговаря на тѣхнитѣ сили — купили сѣ инвентаръ за повече отъ 25 хиляди лева. Тѣзи, които иматъ задължения за земеделски машини до 25 хиляди лева, не се протежиратъ отъ законопроекта. А тъкмо обратната целъ, смѣтамъ, че има законопроектътъ — да защити слабозаможнитѣ, които иматъ задължения за инвентаръ до 25 хиляди лева. А сега какво правимъ? Изоставяме тѣхъ и защитаваме онѣзи, които иматъ надъ 25 хиляди лева задължения — значи, 300 хиляди, 400 хиляди до 500 хиляди лева — както е предвидено въ законопроекта. Ако нѣкой селски стопанинъ се е полакомилъ и е купилъ вършачка, напр., за спекула, за да печели и е направилъ задължения 200—300 хиляди лева, него искаме да го туримъ подъ протекцията на този законопроектъ и му даваме облекченията, предвидени въ него. Азъ мисля, че тия нововъведения сѣ такива, които развалятъ първоначалния замисълъ на законопроекта — да облекчи положението на слабозаможнитѣ селски стопани. Сега, при тая редакция, ние ще протежираме не слабозаможнитѣ, а богатитѣ въ селата — нѣщо, което е било далечъ отъ нашата мисль. Богатитѣ, г. г. народни представители, нѣматъ нужда отъ нашата закрила. Тѣ умѣятъ да лавиратъ въ стопанския животъ така, щото винаги да защищаватъ добре своитѣ интереси. А ние отиваме сега и съ законъ да ги подпомагаме. Азъ ви увѣрявамъ, че така ние нѣма да закриляме бедняцитѣ, нѣма да закриляме сиромашта и слабозаможнитѣ, а ще дадемъ възможностъ на богатитѣ да се турятъ подъ закрилата на този законопроектъ и да изкористятъ за себе си всички положения въ него. Това не е било намѣреното нито на г. министъра на земледѣлието, нито на г. г. народнитѣ представители, когато отначалото ставаше дума за закрила на земеделскитѣ стопани.

Ето защо азъ моля да се направятъ тия корекции, които посочихъ. Ако е потрѣбно, готовъ съмъ да депозирамъ писмено предложение.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стоянъ Йовевъ.

С. Йовевъ (д): Г. г. народни представители! Мене ми прави впечатление забележката къмъ чл. 2. Въ нея е казано: (Чете) „Земедѣлецъ-стопанинъ, който освенъ стопанския си дворъ притежава покритъ недвижимъ имотъ...“, безъ, обаче, да се опредѣля, какво се разбира подъ „покритъ недвижимъ имотъ“. И, забележете, г. г. народни представители, че този терминъ „покритъ недвижимъ имотъ“ никѣде, въ никой законъ не е опредѣленъ точно. Сѣщиятъ този терминъ се употрѣбвява въ закона за наследствата, но и тамъ не се опредѣля неговото съдържание. Сѣдилищата у насъ го прилагатъ по аналогия на турския граждански законъ. Въ турския граждански законъ се опредѣля точно какво се разбира подъ „покритъ недвижимъ имотъ“ — не само стезжанията, зданията, каквито и да бждатъ тѣ, а и празнитѣ мѣста; даже нѣкои турски сѣдилища сѣ разбирали и горитѣ, и овоцнитѣ градини, бахчитѣ. Въ насъ, обаче, тогава, когато се е дебатирало и когато се е приемало съответното постановление въ закона за наследствата, нѣкои сѣ изказали, че подъ „покрити недвижими имоти“, трѣбва да се разбира това, което се разбира отъ мѣстното население. Но и досега въ никоя частъ отъ България нѣмаме точно опредѣление какво се разбира подъ „покрити недвижими имоти“. Азъ мисля, че г. министърътъ, когато е внасялъ този законопроектъ и

когато е редактиралъ тази забележка къмъ чл. 2 отъ законопроекта, е разбиралъ стезжанията. Така мисля, че е разбиралъ той.

Но, г. г. народни представители, ако вие оставите необясненъ този терминъ „покрити недвижими имоти“ и приемете по аналогия да се разбира това, което се е разбирало въ турския граждански законъ, въ този терминъ ще трѣбва да влѣзатъ и горитѣ. А вие знаете, че има маса стопани, които иматъ широки, необятни гори. Тия гори ще струватъ, може би, по оценкитѣ, които имъ се даватъ, надъ 500.000 л. И ще видите, че единъ притежателъ земеделецъ, който има нужда отъ закрила по този законъ, ще остане вънъ отъ неговия обсегъ само затова, защото има нещастieto да притежава такъвъ имотъ, който ще бжде смѣтнатъ отъ сѣдилищата, че влиза подъ терминологията на тази забележка.

Ето защо, за да бжде уясненъ въпросътъ точно, необходимо е този терминъ „покрити недвижими имоти“ да бжде ясно опредѣленъ въ самата забележка, или въ обясненията, които г. министърътъ ще даде, какво разбира подъ термина „покрити недвижими имоти“.

Сѣщиятъ този терминъ е употрѣбенъ, ако се не лъжа, и въ закона за поземелния налогъ, но сѣщо така и тамъ обяснение на него не се дава. Вие ще видите, че утре, когато ще се прилага този законъ отъ сѣдилищата, различнитѣ сѣдилища различно ще разбиратъ този терминъ, ще има различна практика и никѣде нѣма да се даде точно тълкувание какво се разбира подъ термина „покрити недвижими имоти“.

Ще трѣбва, следователно, въ законопроекта да се каже, подъ този терминъ сградитѣ и стезжанията ли се разбиратъ, както и празнитѣ мѣста, които влизатъ въ населенитѣ области, или се разбира това, което е разбиралъ турскиятъ граждански законъ: едновременно подъ този терминъ да влѣзатъ и горитѣ, и овоцнитѣ градини, гюлищата и лозята. Следователно, необходимо е едно ясно обяснение, какво се разбира подъ този терминъ.

Г. г. народни представители! Правъ бѣше г. д-ръ Мутафовъ, когато говорѣше по алинея втора на чл. 2, споредъ която, всички ония, които притежаватъ единъ инвентаръ надъ 25 хиляди лева, трѣбва сѣщо така да влѣзатъ въ обсега на законопроекта. Г-да! Съ този законопроектъ се цели да се облекчи положението на земедѣлеца-стопанинъ. Следователно, всички ония постановления, които се влѣзатъ въ него, трѣбва изключително да се отнасятъ до земедѣлеца-стопанинъ. Въ втората алинея на чл. 2, обаче, вие като че-ли излизате отъ рамкитѣ на тая идея, да се закриля земедѣлеца-стопанинъ. Притежатели на едъръ земеделски инвентаръ могатъ да бждатъ не само земедѣлци-стопани, които вие искате да облекчите; притежатели на едъръ земеделски инвентаръ могатъ да бждатъ и много монтѣри, напр., които сѣ си купили нѣкога една вършачка, или много празноскитающи, или търговци, които, лакоми за печалба, сѣ купили една вършачка, ходятъ отъ село на село и събиратъ наеми. Тѣ, обаче, не сѣ земеделци-стопани, а монтѣри, или нѣкакви търговци, които сѣ взели кредитъ отъ нѣкоя популярна банка или отъ друго мѣсто, и като сѣ имали 30—40 хиляди лева пари, направили сѣ задължение за 200 хиляди лева, и сега вие и тѣхъ ще закриляте! Сѣщитѣ тия хора сега сѣ тая алинея вие ще ги облекчите въ задълженията имъ.

Вие виждате ясно, че сѣ тази алинея не се облекчава само земедѣлецътъ-стопанинъ. Правъ бѣше г. Мушановъ, като ви каза, че ако искате да запазите инвентара на земедѣлеца-стопанинъ, не трѣбва стойността на този инвентаръ да се опредѣля въ законопроекта въ минимумъ, а трѣбва да бжде опредѣлена въ максимумъ. А вие точно обратното сте направили. Мисльта на г. министъра и на всички насъ бѣше, инвентарътъ на земедѣлеца-стопанинъ да бжде запазенъ. А този инвентаръ на земедѣлеца-стопанинъ ние го знаемъ какъвъ е. Той никой пътъ не може да бжде опредѣленъ съ единъ минимумъ отъ 25 хиляди лева. Напротивъ, вие ще трѣбва да опредѣлите максимума му и да кажете: такъвъ и такъвъ инвентаръ.

Следователно, така както е редактирана алинея втора на чл. 2, мене ми се струва, че се излиза отъ рамкитѣ на законопроекта и се измѣства целта, която преследваме съ законопроекта: да бжде запазенъ именно инвентарътъ на земедѣлеца-стопанинъ.

Ето защо, азъ моля да бждатъ направени тия две разяснения, които споменахъ: първо, да се усни какво се разбира подъ термина „покрити недвижими имоти“, за да има утре еднаква практика въ сѣдилищата, и, второ, да се измѣни алинея втора, отъ чл. 2 въ смисъла, въ който се изказахъ, за да може да се запази само инвентарътъ на земедѣлеца-стопанинъ, а не и инвентарътъ на разни лица, които по единъ или по другъ начинъ сѣ могли да се сло-

бият съ вършачка, или съ нѣщо друго и като сѣ задлъжняли, утре сѣ пълно право ще се явятъ предъ сѣдилищата и ще искатъ да се възползуватъ отъ постановлението на закона. Има хора, които притежаватъ земеделѣски инвентаръ — вършачка, жътварка или друга нѣкоя машина — но които абсолютно нищо общо нѣматъ съ земеделѣлието и които и хаберъ нѣматъ да ставатъ земеделѣлици.

Ето защо азъ казвамъ, че тази алинея се нуждае отъ поправка, за да може законътъ да постигне тая целъ, която преследва и да отговори на своето предназначение.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Тодоръ Кулевъ.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Както се изтъкна отъ г. министра на земеделѣлието, когато той защищаваше своя законопроектъ, идеята на законопроекта е да се даде закрила на стопански слабитѣ земеделѣлици, или както каза г. Мутафовъ, на малоимотнитѣ, най-много — на сръдноимотнитѣ земеделѣлици. Тѣй, обаче, както е редактиранъ сега чл. 2, получава се единъ абсурдъ, целта на законопроекта съвсемъ се извратява, особено като се вземе предъ видъ и наредбата на алинея трета на чл. 5. Отъ една страна, въ чл. 5 се казва, че „длъжници съ дългове надъ 200 хиляди лева не получаватъ намаление на дълга си“ — значи, идеята е ясна, цели се да се даде закрила само на земеделѣски стопани, които иматъ задължения до 200 хиляди лева — а, отъ друга страна, въ чл. 2 се казва, че „предметъ на настоящия законъ сѣ всички дългове на земеделѣлци-стопани, който притежава до 250 декара земя“. 250 декари по днешната цена, сложете я сръдно по 2.000 л. на декаръ . . .

Отъ земеделѣлицѣ: А-а-а!

А. Капитановъ (з): 2.000 л! По 700 л. се продава декарътъ съ посѣвитѣ даже, и нѣма кой да купи! Вие нѣмате хаберъ каква е цената днесъ на декаръ земя.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Добре, сложете по 1000 л. на декаръ. (Възгласения отъ земеделѣлицѣ) Защо се тревожите, г-да! Въпросътъ е, че нѣма кой да купува.

С. Мошановъ (д. сг): (Казва нѣщо)

Н. Стамболиевъ (з): Стойчо! Недей мисли, че имате сговористи земеделѣлици съ 250 декара земя! Днесъ селянитѣ не могатъ да си купятъ кибритъ за цигари и газъ даже и 300 декари да иматъ.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Чакайте, изслушайте ме. Ще ме поправите, ако грѣша.

П. Попизановъ (з): Защо приказвате работи, които не разбирате?

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля, г. Попизановъ!

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): И азъ живѣя въ България и зная какво е положението.

П. Попизановъ (з): Ама въ София.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Трѣбва да се прави разлика между това, което се плаща сега, когато хората нѣматъ пари — и не могатъ да платятъ и 500 л. на декаръ — и реалната стойностъ на единъ декаръ. Вѣрно е, че поради липсата на пари често пѣти единъ имотъ, който струва много скѣпно по реална стойностъ, се продава почти безъ пари. Но азъ говоря обективно, сѣ огледъ на дохода, който дава единъ декаръ земя, и затова казвамъ, че сръдната цена на единъ декаръ е, да приемемъ, 1.000 л., 250 декара по 1.000 л. правятъ 250.000 л.; прибавете сега къмъ това, че се ползуватъ отъ облагитѣ на закона и земеделѣлицѣ-стопани, които притежаватъ покрити недвижими имотъ на стойностъ до 500 хиляди лева. . .

Отъ земеделѣлицѣ: Не се ползуватъ.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Боже мой! Тѣзи земеделѣлици-стопани, които иматъ недвижими покрити имоти на стойностъ до 500 хиляди лева, се ползуватъ отъ облагитѣ, предвидени въ законопроекта. Значи, като прибавимъ къмъ стойността на покрититѣ имоти 500 хиляди лева още 250 хиляди лева — стойността на земята — имотното състояние,

активътъ на този земеделѣлецъ-стопанинъ, се равнява на 750 хиляди лева.

Д. Нейковъ (с. д): Горѣ-долу милионъ.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Значи, излиза, че активътъ на такъвъ земеделѣлецъ-стопанинъ, когато вие защищавате, надминава почти 4 пѣти пасива му.

Г. г. народни представители! По-късно, когато ще разглеждаме чл. 4, азъ ще говоря върху идеята за сключване на земеделѣлски конкордаты, която идея ние по принципъ възприемаме и поддържаме. Идеята на конкордата имъ смисълъ въ всички случаи — както сега се прилага — когато активътъ надминава пасива въ не голѣмъ размѣръ. Но когато активътъ на единъ длъжникъ надминава 4—5 пѣти пасива му, нему да правите облекчение, нему да заличавате задълженията — това е несправедливо, г-да, както щете го преценете, отъ каквото щете гледище го преценете.

Законопроектътъ ще бѣде доближенъ до своята целъ, отъ която се ръководи г. министрътъ на земеделѣлието, ако въ това отношение се направи едно разграничение, като се каже, че отъ разпорѣжданията на този законъ се ползуватъ земеделѣлицѣ-стопани, имотното състояние на които не надминава три пѣти или поне два пѣти тѣхния пасивъ. Тогава ще бѣдете близко до вашата целъ.

Но тѣй, както е сега, отишли сте много далечъ. Несправедливо е да намалявате задълженията на единъ човѣкъ, който има 200 хиляди лева дългъ при 750 хиляди лева имотъ. Ако съдѣтъ му признае 40% намаление на дълга, това значи едно намаление отъ 80 хиляди лева на дълга му, когато той има имотъ за 750 хиляди лева! Защо? Ако единъ земеделѣлецъ има за 40 хиляди лева имотъ и 20 хиляди лева задължения, на него ще му намалятъ само 6 хиляди лева. Виждате въ какво крещяще противоречие изпадаете въ случая.

Г. Ганевъ (з): Нѣкои поддържатъ 30 челядни семейства.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Оставете отдѣлнитѣ случаи. 30-челядни семейства! Ами че всички ли сѣ съ 30-челядни семейства? Тогава, г-да, прибавете и това съображение, вземете предъ видъ и челядта. Това разбирамъ. Но направете едно разумно разграничение. Това е моята идея. Азъ не съмъ противъ облекченията на онѣзи, които справедливо заслужаватъ да имъ се даде такова. Но на ония, които не заслужаватъ облекчение, защо ще имъ го давате така йокъ зорленъ, и съ това да внасяте смутъ въ стопанскитѣ отношения и да подбивате и безъ това доста подбития кредитъ въ народното стопанство?

Сѣщото се отнася, г-да, и за притежателитѣ на едъръ земеделѣлски инвентаръ. Нѣма да отречете — има и изключения — че притежателитѣ на едъръ земеделѣлски инвентаръ често пѣти взематъ тоя инвентаръ съ спекулативна целъ. Това е въ повечето случаи. Обикновено тѣ сѣ хора доста заможни, имотни. Сега съ тази нова алинея вие искате и тѣхъ да облагодетелствувате. Азъ ще моля г. министра на земеделѣлието да не се съгласява съ тази нова алинея. Единъ притежателъ на едъръ земеделѣлски инвентаръ, имотното състояние на когото, както ви казахъ, надвишава задълженията му 2, 2½ пѣти, и безъ това ще се ползува на общо основание отъ закона. Да създадете специална облага за лица, които иматъ едъръ земеделѣлски инвентаръ, безъ огледъ на тѣхното имотно състояние, това ще бѣде погрѣшно и въ противоречие съ идеята на законопроекта.

Г. Ганевъ (з): Вие насърдавахте машинизирането на земеделѣлието.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Ние насърдавахме дребното, а не едрото, спекулативното.

Г. Ганевъ (з): Още стоятъ неразпаковани машинитѣ.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Ние доставяхме редосѣялки, валяци . . .

И. п. Рачевъ (з): Вършачки.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Вършачки не. Защо извъртате фактитѣ?

Г. Ганевъ (з): Заробихте народа, а сега му гледате само сеира!

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля ви се! — Има думата народниятъ представителъ г. Петко Дичевъ.

П. Дичевъ (д): Г. г. народни представители! Отъ това, което говорихъ по принципъ, при първото четене на законопроекта, ви е известно, че, колкото се касае до земята, азъ съмъ поддържателъ на пълната ѝ неотчуждаемостъ, освенъ въ полза на единъ привилегированъ кредиторъ: това е нашата Българска земеделска банка и кооперациитъ, кредитирани или не отъ нея; това е Българската централна кооперативна банка и кооперациитъ, кредитирани или не отъ нея. Азъ се изразихъ конкретно: ние по закона за т. п. с. и закона за т. з. с. имаме максимумъ 300 декара. Азъ се различавамъ отъ г. министра на земеделието и отъ всинца васъ — може би съ нѣкои изключения — по това, че въ този извънреденъ моментъ моето искане е: пълно покритиелство на земята, която стопанисва селскиятъ стопанинъ, до 300 декара. Тукъ е прието 250 декара.

Но когато азъ имамъ това разумение и когато въ той моментъ говори г. проф. Кулевъ за активъ и пасивъ на селския стопанинъ, безъ да отивамъ до теоритически разсуждения, ще ми простите, но азъ смѣтамъ, че активътъ на земеделския стопанинъ е такова нѣщо, въ което не се съдържа стойността на неговата земя. (Ражкоплѣскания отъ земеделцитъ)

Н. Стамболиевъ (з): Той е нула.

П. Дичевъ (д): Той е нула. Това е моето разумение. Нѣма да теоритизирамъ и да посочвамъ мненията на нѣкон автори.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Любопитно би било да цитирате единъ авторъ, който поддържа тази идея, че земята не представлява никаква стойност!

П. Дичевъ (д): Тя не е активъ. Тя не е капиталъ въ смисълъ на капитала, който притежава селскиятъ стопанинъ.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Посочете.

П. Дичевъ (д): Имайте малко търпение, да се изкажа! Азъ не желая никой да се съгласява съ менъ.

Казвамъ: азъ съмъ за пълната неотчуждаемостъ на земята, освенъ въ полза на привилегированъ кредиторъ. Азъ имамъ съображението, че той привилегированъ кредиторъ, когото наименувахъ, утре може да се намъбри при условия да привлѣче повече парични срѣдства, отколкото има днесъ, за да реши единъ голѣмъ селско-стопански проблемъ. Това е моето съображение.

Азъ съмъ членъ на комисията по Министерството на земеделието, но въ вчерашното заседание ми бѣше невъзможно да присѣдствувамъ. Въ това заседание сж приети окончателно нѣкои нѣща, за които искамъ да кажа въ той моментъ моето мнение.

Въ чл. 2 отъ законопроекта се казва: „Предметъ на настоящия законъ сж всички дългове на земеделскиятъ стопанинъ“. Думата „всички“ не ме смущава. Азъ казахъ, когато говорихъ отъ трибуната, че официалнитъ, общественитъ кредитори сж едни — тѣ сж държавнитъ банки и кооперациитъ. Азъ поддържахъ — и това го има донѣкъде въ текста на тоя законопроектъ — че задълженията къмъ тия кредитори не трѣбва да бждатъ предметъ на тоя законопроектъ, защото общото събрание, уставътъ, тарифитъ, заемитъ, спестяванията — това сж въпроси, които се решаватъ отъ самитъ организации вънъ отъ онова, което фигурира въ закона за Българската земеделска банка. Тѣ сами сж се задължили да бжде това, което е станало. Тия дългове сж предметъ на разсрочка и на поевтина лихва — разсрочка за едни привилегировани кредитори, които въ краенъ случай могатъ да посегнатъ на земята, обаче не да я продаватъ на публиченъ търгъ, но да я дадатъ на другъ, достоеенъ да я има.

Но тѣзи въпроси сж отдѣлни отъ главната или изключителна целъ на този законопроектъ. Думата „всички“ е, която ме занимава въ този моментъ повече, отколкото завчера. Засѣгатъ се отъ законопроекта дълговетъ къмъ частнитъ кредитори. Кой сж тия частни кредитори — ние ги казахме. Частнитъ банки не сж кредитори-лихвари, споредъ моето разумение. Тѣ сж единъ колективитетъ на капитали, които донѣкъде, до голѣма степенъ, се намиратъ подъ общественъ контролъ. Тѣ използватъ влоговетъ на публиката. Азъ казахъ, че по дългъ, по разумение, влоговетъ ние трѣбва да ги гарантираме съ най-голѣмо старание. Другъ е въпросътъ за лихвитъ, които се плащатъ. Тукъ сж частнитъ кредитори: търговци на върнени храни, зеленчуци, промишленци, индустриалци, които сж дали стоки, кръчмари и бакали — най-обикновениятъ, вулгарниятъ кредитъ — и най-главно, тукъ сж кредиторитъ-лихвари. Моето мнение е чл. 2 да претърпи

една редакционна поправка и да се отбележи изрично, че предметъ на тоя законъ е уреждането на задълженията на селскиятъ стопани къмъ тия и тия — изрично наименувани — кредитори, за да нѣмаме никакви конфликти по отношение официалнитъ кредитори.

И. п. Рачевъ (з): Това е казано.

П. Дичевъ (д): По-долу сж изключени. Но това е, позволете, командувачото, главното положение на всички дългове. Да говоримъ, както трѣбва да се говори. Мнозина иматъ, и азъ имамъ, въ джоба си резолюции на селски стопани, безразлично отъ коя партия, които искатъ да не плащатъ дългове до размѣръ 60% и къмъ държава, и къмъ кооперация, и къмъ когото и да бжде. Очевидно, това не е задачата на тоя законопроектъ, това не може да бжде. Азъ не желая тоя законопроектъ да внесе смущение въ България, азъ желая той да внесе успокоение, стабилитетъ и да извади селскиятъ стопани отъ една криза, да имъ помогне да се приготвятъ за утрешния день. Това е, което ме интересува и което ме ражководи.

Второто, за земеделския инвентаръ. Г. министърътъ ще ме извини. Въ моето разумение и до тоя моментъ бѣше, че за притежателитъ на едрия земеделски инвентаръ ние ще имаме отдѣлно законодателство.

Министъръ Д. Гичевъ: Нѣма.

П. Дичевъ (д): Нѣма. Е добре, една частъ отъ дължителитъ сж селски стопани, които сж купили по-едъръ земеделски инвентаръ — отъ редосѣлки нагоре — за своето стопанство и за използване въ чужди стопанства. Това има търговски характеръ. Но по отношение на тия, които сж селски стопани и иматъ по-едъръ земеделски инвентаръ за свое използване и за чужди стопанства, за използване отъ тѣхъ, най-после за тѣхъ съмъ съгласенъ тѣ да влѣзатъ въ тая система на ликвидирани тѣхнитъ дългове. Но ония, които не сж селски стопани и които никой не е упълномощилъ да купуватъ трактори и върнѣчки, за да правятъ търговия и спекула, и които се наричатъ селски стопани ей така, отъ любовъ къмъ изкуството, тѣхъ азъ не мога да призная. Това е съвсемъ ясна работа. А трѣбва, предъ видъ падналитъ цени, да се види и за тѣхъ, какъ ще ликвидиратъ своитъ задължения къмъ своитъ кредитори. Признавамъ, че това е необходимо, но тѣ не сж въ групата на селскиятъ стопани, които сж предметъ на тоя законопроектъ — тѣ не сж селски стопани.

Азъ бихъ казалъ — а по това не мога да се простирамъ надълго сега — че ние сме страна при едно голѣмо недоразумение: модерно земедѣлие, образцово земедѣлие, мисли се непремѣнно механизизирано земедѣлие, а пъкъ то излѣзе, че модерно и образцово земедѣлие е това, което знае да прави дългове! Това, разбира се, никой не може да го приеме. Освенъ по стечение на сегашнитъ неблагоприятни обстоятелства, при машинизирането безъ смѣтка, какъ ще се покрие стойността на вложения капиталъ, лихви и погашения, докато трае самата машина? Едно излишно ентусиазиране е било да се купуватъ машини. Очевидно, това е било една луда работа. Тамъ не съмъ.

Сега за стопанствата, които притежаватъ покрити имоти, за които се говори и въ комисията, които имоти сж на стойностъ надъ 500 хиляди лева. Селски стопани, които, кждето и да живѣятъ — въ градъ или въ село — може да иматъ покритъ имотъ — къщи, апартаменти и пр., това днесъ става нѣщо обикновено — не могатъ да се ползуватъ отъ облекченията на тоя законъ, ако този имотъ е надъ 500 хиляди лева. Но, както забеляза и г. д-ръ Христо Мутафовъ, тия, които иматъ имотъ подъ 500 хиляди лева, до 400 хиляди лева — това е по моето разумение действително активъ, това не е черна земя; земята ражда, тя продуцира, тѣ иматъ рента, но това е имотъ, при съвсемъ други условия, това е перо, което влиза въ активъ. Това да не бжде изненада за тия, между които съмъ. А азъ смѣтамъ, че съмъ въ Народното събрание, дето разглеждаме и решаваме дълговетъ на селскиятъ стопани къмъ частнитъ кредитори и се касае до конкордатъ, до спогодба, до начинъ на плащане. Това, което селскиятъ стопанинъ притежава като покритъ имотъ, надъ 500 хиляди лева — напримѣръ 50 хиляди или 100 хиляди лева, безразлично — споредъ мене, то е неговъ активъ, който не може да бжде изпуснатъ изъ предъ видъ отъ законопроекта. Тая привилегия азъ, за себе си, не мога да я приема.

Като взехъ думата по чл. 2, азъ знаехъ, че въ законопроекта има положение, което изключва официалнитъ кредитори — държавнитъ банки и кооперациитъ, освенъ,

по едно недоразумение, популярният банки, за които ще се появя. Азъ взехъ думата най-главно затуй, за да подчертая, че тоя законопроектъ се касае за селскитѣ стопани, но не до всички тѣхни дългове, а само до ония дългове, къмъ частни кредитори, които трѣбва да бждатъ изрично поименовани.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлнето и държавнитѣ имоти.

Министъръ Д. Гичевъ: Г. г. народни представители! Ако вземамъ думата преди да сж се изказали всички господа, които желаятъ да кажатъ мнението си и да направя бележки по тоя членъ, то е, за да дамъ едно обяснение, които ще отнематъ по-нататѣкъ възможността за недоразумение върху духа, върху смисъла на тоя чл. 2 отъ законопроекта. Азъ дължа да чуя мненията на тия, които сж се записали да говорятъ, защото наистина, въпросътъ е много важенъ; материята, която той третира, е отъ много голѣмо значение и всѣко едно разумно мнение заслужава да бжде чуто и преценено.

Преди всичко, трѣбва да заявя, че тъй както е редактиранъ чл. 2 на настоящия законопроектъ, разгледавъ не изолирано, но въ връзка въ всички членове на законопроекта, отъ него съвсемъ не може да се извади заключението, което се извади отъ нѣкои отъ преждеговорившитѣ — че законопроектътъ за закрила на дребнитѣ, на слабитѣ, които трѣбва да бждатъ подпомогнати, е станалъ единъ законъ едва ли не за защита на селскитѣ чорбаджии, на най-едритѣ, на най-богатитѣ, на най-силнитѣ икономически, които нѣматъ абсолютно никаква нужда отъ законодателната защита на държавата.

Истина ли е, г. г. народни представители, че въ България, при нашитѣ стопански условия, земледѣлски стопанства, съ до 250 декара земя непремѣнно сж крупни стопанства? Въ нѣкои райони такива стопанства почти не сжществуватъ. Има райони съ по-интензивни култури, където не стопанства съ 200 декара, а даже и стопанства съ 100 декара земя сж вече надъ нормата за сръбно трудово стопанство. Има, обаче, райони, каквито сж засѣтитѣ съ зърно, където населението е най-затруднено, то чувствува най-тежко кризата отъ това страшно обезценяване на ценитѣ на земледѣлскитѣ произведения, на зърненихъ храни. Тамъ сж нѣщо много обикновено притежанията до 250 декара земя. Тия стопанства не сж никакви чифлици, а обикновени трудови стопанства, които самиятъ стопанинъ съ челядта си, съ нѣкожкото свои сина, обработва. Така е въ Бургаския край, така е въ Провадийско, въ Варненско, въ Орѣховско; така е почти въ цѣлата крайдунавска наша България. И азъ не мога да разбера, защо се смѣта, че тоя законопроектъ ще бжде такъвъ за закрила на трудовитѣ земледѣлски стопанства, ако предвидимъ нормата 200 декара. Разликата между 200 и 250 декара засѣга около хиляда и нѣколко стопанства у насъ. Около хиляда стопанства въ повече ще могатъ да се възползуватъ отъ облекченията, които дава този законопроектъ.

Като поставите чл. 2 на законопроекта въ връзка съ чл. 5, вие ще видите, че по отношение размѣра на дълговетѣ правимъ ограничение въ смисълъ, че може да стане намаляване на дълговетѣ само на ония стопани, които дължатъ до 200 хиляди лева. На длъжници, които иматъ по-голѣми задължения, се дава облекчение въ форма на разсрочка при изплащане дълговетѣ. Обаче, мировиятъ сѣдия не е задълженъ непремѣнно — както искаше да изтъкне г. професоръ Кулевъ — на най-богатитѣ, на най-заможнитѣ, на които активътъ надминава 10—15 пѣти пасива, да имъ даде въ еднаква мѣрка облекчения, предвидени по тоя законопроектъ.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Азъ това не поддържамъ, но го взехъ за примѣръ.

Министъръ Д. Гичевъ: Мировиятъ сѣдия има да прецени имотното състояние, има да прецени годишния доходъ, има да прецени много нѣща, когато ще реши, дали да намали задължението, или да го остави въ пълния му размѣръ, ...

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Много право.

Министъръ Д. Гичевъ: ... и дали да даде една годишна, или 2, 3, 4, 5 или 10-годишна разсрочка. И азъ смѣтамъ, че законопроектътъ нѣма да се измѣни въ нищо, ако тоза ограничение на дълговетѣ до 200 хиляди лева, както е по чл. 5, го поставимъ и тукъ, въ чл. 2, за по-голѣма яснота, като къмъ края на законопроекта поставимъ единъ специаленъ членъ, въ който ще пред-

видимъ, че за длъжници съ дългове надъ 200 хиляди лева мировиятъ сѣдия, следъ преценка на имотитѣ, на доходитѣ и на задълженията имъ, има право да направи разсрочка, каквато се предвижда въ постановленията на настоящия законопроектъ — значи, по-едритѣ длъжници да се ползуватъ само съ това облекчение, да изплатятъ на разсрочка дълга, а не въ тия срокове, въ които сж задължени да го изплащатъ.

Едно голѣмо недоразумение, г. г. народни представители, е, когато се смѣта, че забележката, която въ първоначалния проектъ не сжществуваше, сега разширявала обсега на законопроекта и давала възможностъ да се ползуватъ отъ него повече длъжници. Обратно, ако забележката не сжществуваше, какво щѣше да излѣзе? Тогава всѣки длъжникъ, земледѣлски-стопанинъ, който притежава до 250 декара земя и който има до 200 хиляди лева дългъ, можеше да се възползува отъ законопроекта. Ние тогава не бихме направили уговорката, че ако освенъ двестѣ декара земя, тоя стопанинъ притежава и кѣща въ града, или на гарата, или другаде, която струва не 500 хиляди лева, а милионъ, че той се изключва отъ облагитѣ и облекченията, които дава законопроектътъ. Тая забележка, следователно, е вмѣкната съ целъ да ограничи числото на тия, които ще се ползуватъ отъ облагитѣ на законопроекта. Тѣй че, споредъ мене, забележката е много необходима.

Сега другъ е въпросътъ за размѣра на покрититѣ имоти.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Да.

Министъръ Д. Гичевъ: Азъ съмъ готовъ да приема, следъ като казваме, че отъ облекченията на законопроекта ще се ползуватъ ония, които иматъ дългъ до 200 хиляди лева, да кажемъ, че отъ неговитѣ облекчения ще се ползуватъ и тия, които иматъ покрити имоти на стойностъ не повече отъ 200 хиляди лева, защото, въ такъвъ случай, при най-голѣмо нещастие, той ще загуби кѣщата въ града, а останалото му стопанство пакъ ще остане цѣло и непожтнато. Смѣтамъ, обаче, че такъвъ единъ минимумъ ние трѣбва да гарантираме, ...

А. Буровъ (д. сг): Така.

Министъръ Д. Гичевъ: ... защото азъ не съмъ казалъ никѣде въ законопроекта — и не ми е въ мисълта — че защищавамъ само селскитѣ земледѣлски стопани. Вие знаете, че и въ нашитѣ градове има сжщо земледѣлски стопани. Нима въ гр. Русе, Ямболъ, Сливень нѣма земледѣлски стопанства? Бива ли единъ земледѣлецъ, който притежава едно дюкянче, или кѣща до 200 хиляди лева, да го изключимъ отъ облагитѣ на законопроекта? Азъ смѣтамъ, че трѣбва да се изключатъ отъ облагитѣ на законопроекта само тия, които иматъ покрити имоти на стойностъ надъ тая норма — надъ 200 хиляди лева.

Нѣкой отъ мнозинството: По коя оценка?

Н. Гавриловъ (нац. л): По пазарната стойности

А. Буровъ (д. сг): Разбира се.

Министъръ Д. Гичевъ: По-нататѣкъ, г. г. народни представители, не зная защо се смѣта, че е голѣма ересь, като е поставена една втора алинея къмъ чл. 2, която има за целъ да засегне и притежателитѣ на едъръ земледѣлски инвентаръ. Дълга да заявя, че тукъ сжщо така много погрѣшно е схващането на г. д-ръ Мутафовъ, или другъ ораторъ бѣше, който каза, че вмѣсто да защищаваме дребния инвентаръ, тоя инвентаръ, който е необходимъ за катадневната стопанска дейностъ на земледѣлца-стопанинъ, ние се грижимъ за стопанитѣ на най-едрия земледѣлски инвентаръ. Чл. 14 отъ настоящия законопроектъ, законътъ за гражданското сѣдопроизводство — чл. 668 ми се струва — сжщо законътъ за облекчението на длъжницихъ, който вече мина, гарантиратъ отъ отчуждаемостъ, да не могатъ да бждатъ продавани за никакви дългове, машинитѣ, инвентарътъ на земледѣлското стопанство до 25 хиляди лева. Ако тукъ ние сме поставили „на стойностъ надъ 25 хиляди лева“ то е защото сме вземали заглавие отъ специалния законъ, който миналата Камара гласува, за регламентиране собствеността и търговията съ едрия земледѣлски инвентаръ, гдето е казано „на стойностъ надъ 25 хиляди лева“ т. е. вършачки, трактори, кукурузороначки и прочее земледѣлски инвентаръ. Не може да се смѣта, че ако дори не бѣхме вписали това постановление въ чл. 2, тѣзи хора се изключватъ, защото ние казваме „дъл-

говетъ", независимо отъ това за какво сж направени — дали за изхранване, дали за покупка на земя, дали за покупка на инвентаръ и т. н. Тукъ, за по-голяма яснотъ на члена, ние сме казали, че влизатъ и тѣ. Може да става споръ, дали да се обгърнатъ всички притежатели на едъръ земеделски инвентаръ, или само земеделски стопани, които иматъ обикновенъ земеделски инвентаръ. Азъ смѣтамъ, че могатъ да се намѣрятъ много съображения и че никакъ нѣма да бѣде несправедливо, ако ние включимъ всички притежатели на земеделски инвентаръ, защото ние знаемъ смѣтката, която сж си правѣли тѣзи хора, когато сж купували този инвентаръ. Тѣ сж го купували въ едно време, когато смѣтаха, че съ годишния доходъ, който могатъ да получатъ отъ уема — защото услугата, която правятъ на земеделскитѣ стопани, имъ се плаща въ натура — при една цена на житото отъ 5, 6, 7 л., килограмътъ, ще могатъ да изплатятъ задълженията си, а днесъ житото спадна съ 50% и изведнѣжъ всички тѣзи хора се видѣха въ невъзможностъ напълно и въ срокъ да посрещнатъ своитѣ задължения. А всички ние знаемъ, какъ стои този въпросъ на практика. Фактически, въ селата, въ 99% отъ случаетѣ, притежанието на едрия земеделски инвентаръ е нѣкъде на кооперативни, нѣкъде на съдружнически начала. Много рѣдко има единъ селянинъ да е купилъ вършачка самъ. Обикновено сж се събрали 5, 10, 15 души земеделски стопани, задължили сж се съ полици, заложили сж цѣлия си имотъ и сж купили нѣкоя машина. Днесъ тѣ сж изпаднали въ едно затруднено положение. Има фирми, които имъ правятъ известни облекчения, но има други, които не желаятъ да влѣзатъ въ тѣхното положение и прибѣгватъ до продаване не само на машината, но и на земята на всичкитѣ тѣзи 5—10 земеделски стопани, които сж имали нещастието — не бихъ казалъ неблагоприятието, защото преди 3 години никой не можеше да предвиди тая катастрофа съ ценитѣ на земеделскитѣ произведения — да се ангажиратъ съ такава покупка, да поематъ такива задължения, които сега, ако не бждатъ регулирани по законодателенъ редъ, ще предизвикатъ разорение и пролегаризиране на всички тѣзи хора, на които, може да не сж много на брой — това нѣма абсолютно никакво значение — трѣбва да се даде една закрила.

Нѣкой отъ мнозинството: Тѣ подпадатъ подъ другия законъ.

Министъръ Д. Гичевъ: Моля Ви се. — Г. г. народни представители! Щомъ ние сте готови да имъ дадете облекчение, щомъ съзнавате, че трѣбва да имъ се даде таково облекчение, може ли да става споръ по кой законъ трѣбва да се облекчатъ? Повтарямъ, щомъ имаме съзнанието, че трѣбва да ги облекчите, и щомъ определѣте размѣра, до който трѣбва да отиде това облекчение, азъ поне никога не бихъ спорилъ по кой законъ, отъ коя дата и въ каква форма изобщо трѣбва да имъ се даде това облекчение.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Г. министре! Единъ въпросъ, за притежателитѣ на едрия земеделски инвентаръ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Г. г. народни представители! Часътъ е 8. Има записани да говорятъ още 6 души оратори.

Ще вдигнемъ заседанието.

Нѣкой отъ земеделцитѣ: Нека продължимъ заседанието до 10 ч.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Следващото заседание ще бѣде въ петъкъ, 4 ч. следъ обѣдъ, съ сѣщия дневенъ редъ.

Преди да вдигна заседанието, съобщавамъ на г. г. народнитѣ представители, че е постѣпилъ законопроектъ за отпускане народна помощъ на семейството на починалия бившъ народенъ представителъ и общественикъ Методи Храновъ. (Вж. прил. Т. I, № 56)

Този законопроектъ, подписанъ отъ нужното число народни представители, е внесенъ отъ подпредседателя на Камарата г. Никола Шоповъ. Ще бѣде напечатанъ и раздаденъ на г. г. народнитѣ представители.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч. и 5 м.)

Подпредседателъ: **Н. ЗАХАРИЕВЪ**

Секретаръ: **БОР. НЕДКОВЪ**

Замѣстникъ-секретаръ: **Н. ИОТОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**

ПОПРАВКА НА ПО-ВАЖНИ ПЕЧАТНИ ГРѢШКИ.

Стр.	Колона	Редъ	Напечатано:	Да се чете:
1409	дѣсна	33 отдолу нагоре	както се	като се